

Kauksi Ülle:

„Pangõ' tähele, täambä ilmu Setomaa nummõr 400!“

Nassari Elvi:

„Sõsarõ leelopargil tulõ kokko puulsada aastat aoluku.“

lk 4

Veesaarõ Anne:

„Ni ma' saigi Kiiovahe ja imä jutt oll' meeleh, kõnõli sääil vinne ni inglisõ ni peräkõrd ukraina keeleh.“

lk 10

Setomaa

Hind 1.50 euro

Märts 2023, nr 3 (400)

Välläandmist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm

Vahel Setomaa valla leht

Paraat Obinitsah oll' nätä' kavvõ

Eesti Vabariigi 105. aastapäeva paraat oll' Obinitsah võimas nii marssjidõ ku lehvitäjidõ poolõst.

KAUKSI ÜLLE

Parhilladsõ Obinitsa naabri-valvõ iistvõtja Blumi Priit märkse taa sündmusõ vällä mitu aastat tagasi ja mitu kõrda vähämbä seltskunnaga peeti paraadiga Eesti Vabariigi sünnupäivä. Ütiskunna lukkupandmisõ kampaania aigu saa-õs paraati pitä', a soo aasta võeti asi tõsitsõlt ette. Ratsavägi läts kõgõ ette, sis mehhaniseeritü vägi – kõikvõimaliku' traktori', edesi ATV', minkõl papist rõivarulli sisudõst tankitoro' iih, mitu parki seto naisi lauluväega, piirivalvõ pini uma juhiga, piirivalvuri' ja kaitsõliit. Kesktänav oll' täüs lehvitäjit ni hõikajit. Sis jouti lipuvälakulõ ni rivistüti üles.

Tervitivä' vallavanõmb Kudre Raul, pääkõrraldaja Blumi Priit ni ülembootska tervitüse lugi ette nursootska. Laulõti Eesti

ja Seto hümne ni vöödõti rivvi, õt marssi' küläkeskustõ, koh oll' suurõmb kontsert ja pido. Küllä olli' tulnu' pensionäre sõbra' Rannu pensionäri', Obinitsast peri Svetlana Zaikova oll' tulnu uma juhõndõt mustlas-tandsu rühmäga. MONK naiskuur Helmi Valduri juhatamisõl and' meeleoluka kontserdi, laulsõ Mokornulga kuur ja vallavanõmb jagi avvukirju soo nulga tublidõlõ inemisilõ.

Sai muusikat, hüvvä kohalikõ pernaisi valmistõt pidosüüki ni hüä Eesti Vabariigi sünnupäivameeleollu. Setomaast väläh elävä' latsõ' ja sugulasõ' näi' paraati televiisorist ja läbi interneti ni tundsõva' ka uma kodokülä üle uhkust. Õs tulõ' mul küll määnestki tahtmist presidendiballi kleidihandu lehvitämist telekast kaia', uma külä, kogokund, inemisõ' omma' õks lähembä'.

Aitumma iistvidäjlilõ!

Paraat om joudnu Obinitsa lipuvälakulõ.

Sundelli Harri pilt

Reegi majah tähistedi vabariigi aestagapäivä

Setomaal oldas harinu' tähistämmä rahvakalendri tähtpäivi ja tõisigi' tähtsit sündmüisi päämätselt seto leelo ja kirmasõga'. Setomaa Muusiumi' võti' sookõrd Eesti Vabariigi sünnupäivä tähistämisõs hoops tõistsagamatsõ tsihi.

KOGERMANI LIIS

Setomaa Muusiumi'

Setomaa om viimädse saa aestaga joosul pallõ tõistsagamatsõs lännu' ja tuu ao sisse jääs ka' Eesti Vabariigi sündüminõ, mia tõi üteh mitmit murrangit ka' setokõisi jaos. Üts tähtsäbist ellokutsut uuvõnduisist oll' muidogi' koolivõrgustigu sündüminõ, a sama tähtsä oll' Põhja- ja Lõunõlaagri sündüminõ. Noorõl riigil oll' vaia hoolsõda' uma kaitsõvõimõ iist ja riik ost pääl vabadusõa lõppu küläkogokunnalt ja talomihilt kokko kümmit kilomeetrit maid, õt tetä' kapupiiri kanti kats välilaagrit – Verskahe Põhjalaagri ja tsuut Petseri poolõ Lõunõlaagri.

1926. aestagal naati ehitämmä ja lühkokõsõ aoga' ehitedigi' suurõ' abara' elomaja' ohvitserile, baraki' sõduridõlõ ja kõik tõõsõ' vaia minevä'

huunõ'. Kooni' 1940. aestagani' olli' laagri' ka' seldsielo kotusõ', selle õt õdagust ülesrivistust tulti kaema ja tandsuõdagilõ kogenõdi lähebest küllist ku ka' Petseri liinast. Tartost Verskahe sõidi' viitiid piteh nn pruudilaiva' – näio' tull'i ummi teenstüseh olõvit nuurmihi kaema ja sis näi' kohaligu' ka' liina daamõ ja liina moodurõivit.

Tuuperäst, õt Põhjalaagri aolugu om Eesti jaos väiga' tähtsä ja Põhjalaagri asutaja kindral Reegi maja sai 2020. aestagal vahtsõst üles ehitet innidseh hiilgusõh, sis oll' ao küüsümüs, õt Setomaa Muusiumi' võtasi' ette üte 1930ndidõ stiilih pidoõdagu kõrraldamisõ. Maja om ehitet Eesti Vabariigi kaitsõväel ja tuuga' oll' tävveste loogilinõ, õt siih tulõsi' pidoligult tähistä' Eesti Vabariigi 105. sünnupäivä. Pido kõrraldamisõ võtt hindä pääl muusiumidõ üritüisi iist-

vidäjä Hadje Mall Maria ja timä juhatusõl sai Verska külästüskeskus – Reegi maja ütes õdagust tävveste tõistsagamatsõs.

Tuuaolinõ vällanägemisõ nakas pääl jo autosidõ saiskotusõst, koh tii veereh oll' valvõh tunnimis ja ussõ tekk valalõ illos ratsaväe ohvitser. Ülerõiva' jäteti rõivahoitu ja saali tulõjit tereht klaasi joo-giga' kindral Reek Guthani Henrigu kihästüseh ja timä illos kaaslanõ, pidopernaane Hadje Mall Maria. 30ndäil oll' populaarnõ svingmuusika, tuuperäst oll' kutsut Anna Curly Swing Band muusikat tegemä.

Üllätüisi oll' viilgi' – tõõsõ kõrra pääl oll' sisse säet daamõlõ buduaar, koh sai meiki, soengut kohenda' ja kullõlda' väigokõist loengut, õt määne oll' tuuaolinõ muud. Herrä' sai kõgõalomatsõ kõrrapääl tutvust tetä' relviga' ja muidogi' saa-ai ütski' Põhjalaagri pido olla' ilma kasiino- ja piljardilavvalda'. Pidoõdagu tegevüise osah paki' mõttit saa aastaga iist vällä ant aolehti kuultusõ' ja pidoplakadi', minkõst snitti võttõh oll' võimalus õdagu joosul saata' amorpost ja olla' oksjoni külälinõ.

1930ndidõ populaarnõ seltskunnamäng „Lilleflirt“ jäi mängmäldä', tuu jaost jää-äs inäp aigu. Midägi' piat jäämä ka' järgmätsi kõrdu jaos. Külälisi oll' tulnu' nii lähäbält ku kavvõbalt ja näile miildü aohüpeh. Piat ütlemmä, õt muusiumitüütäjidõ jaos ollegi' kõgõ suurõbas üllätüses ja õnnõstusmisõs tuu, õt ku õigõhe olli' rõivih kõik külälisõ'.

Peräst pito kõnõldi, õt säänestmuudu pidoõdak Reegi majah tohisi-i viimätses jäiä'. Külälisilõ miildü olla' hoops tõõsõh aoh ja tunda' ilosat I EW aigu ja aolugu olõ-õi kindlahe ikäv. Soo aestaga plaanõ sisse mi või jo arvõsta', õt Seto kostipäiväl, 12. augustil om kindral Reegi majah 1930ndidõ stiilih kohvk, koh ettekandja', muusika, söõgi' omma' toonatsidõst aokiõst ja vannust retseptiraamatidõst mõttit saanu' ja perrä tett. Tuuhu õdaguhe kõlbasi' ka' üts tandsuõdak väläh. Mi pia jo hilläkeiste plaani. Ja Reegi majah om uuta' ka' ütte väiga' glamuursõst I EW aolist aestagavaeldusõ maskiballi, nii kuis nuid kõrraldõdi toona Petserih ja tõisih Eesti liinoh. Aolugu om ülekõgõ illos!

Pido Reegi majah.

Teervaldi Reigo pildi'

Ülembsootska tegemisõ'

■ Jaanuar läts edesi Seto Kuningriigi esindüse visiitiga Eesti Vabariigi ministeeriumidõhe ja parteifraktsioonõ mano, õt Setomaad miilde tulõta' ja diplomaatilisi side-mit hoita'.

■ 10. jaanuaril kävemi visiidil USA saatkunnah. Vastu-sõs saadõti kiri:

Oli suur rõõm tervitada saatkonnas Setomaa ülembsootskat Anželikat ja tema delegatsiooni.

Vaatamata sellele, et meie rahvatantsu oskuse kallal võiks natuke vaeva näha, oli meil hea meel tantsusamme õppida ja otse loomulikult tõi USA ja Setomaa sõprusest kõneleva laulu kuulamine meie nägudele naeratuse.

Aitäh, Seto Kuningriik, et pakkusid rõõmu oma kultuuri jagamisega!

■ 17. jaanuaril oll' au kokko saia' Talina setokõisiga – mi kultuuri hoitjõdõga Eesti pääliinah. Talinah elävä' seto' saiva' kokko ja peeti illos ütiniõ vana-vahtsõaastaga pido.

■ 20. jaanuaril tull' Setomaalt Seto Käsitüü Kogo esindüs Talinahe Eesti Vabaõhumuuseumi, koh näüdäti liina-rahvalõ vahtsit raamatit „Seto rahvarõivad“, esä Jevgenist kiroto' raamatut „Valguseks saanu“ ja Setomaa kogomikku.

■ 23. jaanuaril andsõ intervjuu ETV „Ringvaade“ saatolõ Setomaa ülembsootska elost.

■ 24. jaanuari Setomaa haridusseminar kujonõsi huvita-vas ja edesiviiväs mõttõtalgos.

■ 1. veebruaril anni intervjuu Lõuna-Eesti Postimehele.

■ 7. veebruaril oll' Postimiis kutsnu meid üteh Hõrna Aarega Eesti arvamusiidridõ lõunalõ Talinah. Hüä miil oll' üteh ellä' ka Postimehe tunnustuisi jagamisilõ. Tehnä kutsmast ni vasta võtmast. Anna suurõ teno tegijilõ ni vaivanägilõ!

■ 8.–11. veebruaril oll' Tourest 2023 täüs kokkosaamisi, tetti tüüd, õt tutvustada' Setomaad ja meelütäda' siia' turiste.

■ 24. veebruaril oll' Eesti Vabariik 105 vastavõtt Estoniah.

Täämbä, 105 aastaga iist kiroto'di Eesti riik aolukku. Mi vanavanõba', kiä' riigi sünnü välläkuultamisõs valõ' tar-galt ao ja kotusõ, samah tiidse', õt vahtsõ't välläkuultõ't rii-gil omma' oho', midä tulõ peläda'. Sântse sammu tegeminõ nõudsõ riigi välläkuultajilt Pästmisõkomitiist julgust, a tuud mi vanavanõbil jakku!

Ja õgas täämbätselgi' pääväl olõ-õi Eesti eissaisvus täv-veste kindla, a om nii ku õrnakõnõ portsõlanvaas, midä om vaia hoolõga' hoita' katskiminemisõ iist. Kaitsõliidu, reserv-ohvitsere ja abipoltsaidõ kamraadõga' ja tõisi esämaalisi inemisiga' ütehuuh mi tiia', õt meil om joud saista' armsa Eesti eissaisvusõ ja sõltumatusõ iist.

Mi edimäne sammas om uma maa, rahva ja perre sald-minõ, mia avitas meil keerolitsõl aol kindlas jäia'. Tõonõ sammas om avustus uma keele, kombidõ, aoluu ja tradit-sioonõ vasta. Kolmas sammas om ausus, õt jäia' kõõ ausas ja uhkõs.

Täämbä ma olõ kindla, õt nõidõ kolmõ samba pääl püsüs kõgõ kindlabalt riigi kodanikõ suuv umma maad ja eissais-vust hoita' ja kaitsa'. Midä inäbä om santsit inemisi, kiä' pidävä' nuid väärtüisi tähtsäs, tuu kindlabalt püsüs ja saa tugõvabast Setomaa.

Kõkkõ hüvvä, Eesti! Elägu Eesti! Elägu Setomaa!

■ Ülembsootska kiiora sai vahtsõ vüü, mis om Kuremäe Anna näpotüü.

■ 18.–19. märtsil tull' Soomõh Eesti Majah pitä' loeng teemal „Lõuna-Eesti ja Kagu-Eesti turundamisõst reisitsihinä“.

GOMOZOZA
ANZELIKA,
ülembsootska

2019. aastaga konkursi teema oll' „Midägi miihile“.

Seto Käsitüü Kogo pilt

30 kirivät keväjät

30. seto pitsi päävä' peetas 5.–26. mail Verska kultuurimajah.

KALA INGRIT

Kirivä pilo päävä' tulõva' tima-hava jo 30. vuuri. Kunsti Tiit om kirotanu, õt 1993. aastagal mõista-s timä mõtõldagi, õt taast ettevõtmisõst saasõ nii pikäaolinõ kamandaminõ. Tuud aigu, ku tä alost pitsipäivi kõrraldamisõga, olliva' tälle toest Perve Jaana ja Kangro Ulve.

Pitsipäivi peeti edimält Verska kultuurimajah, ildamba ommava' tegemisõ' jõudnu' Verska muuseumi man tarrõ, küüni ja söögiaita. Kats viimäst aastakka om näütis olnu üleväl Reegi majah ja nüüd suurõ 30 aastaga juubeli aigu tulõ seto pits sünnükotusõhe tagasi.

Ku edimält olõ-s pitsikon-kursil teemat, sis katsandast pitsipääväst pääle om õga aas-taga olnu ka ette antu märgo-tus, midä oodõtas, õt kõrralda-jal olõssi lihtsamb hinnada' ja tõid kõrvotsi sääda'.

Seto pitsi päivi aigu om läbi ao olnu erisagamatsi kamanda-

Lätte Ene päävärõga 2020. aastagal.

Seto Käsitüü Kogo pilt

misi. Sagõhõhe om olnu samal aol välläpanõk muuseumikogo pitsest ja õga aastaga om olnu pitsipäivi alostus- ja lõpõtus-pido. Mõnõl kõrral om olnu ka moeetendus ja sagõhõhe om kõrraldõtu pitsioppusi.

Tiidä' om, õt kõkkõ vanõmba' pilonõglaga tettü' kirivä' pilo' ommava' 19. saandist. Seto-maal om pitse nii vähembidõ värmega ahtambit ku kiriväm-bit kooni katsa värmiga tsirkõ, lilli, eläjidõ ja tõisi viguridõga.

Ku vanastõ panti pitsi õks pää-linige vai pühäseräti viirde, sis šool aol võisõ löüda' pitsi õgalt puult, talotarõst ja pidokleidilt, mütsü vai kinda veerest.

Mõista-i üldä', kiä om kõkkõ inämbä pitsipäivilt preemiat saanu, a kitä kõiki nuid, kiä' õks sagõhõhe ummi tõiega konkur-silõ ommava' tulnu' ja pitsi au seeh hoitva'. Aifumma, Reidla Angela, Avarmaa Malle, Auseri Taimi, Lillmaa Terje, Vabarna Maret, Linnusõ Marje, Vabarna Jane, Smorodina Tatjana, Lätte Ene ja tõosõ' naase'! Kitä veiga oppajit, kiä' ommava' läbi ao latsilõ taad vigurat näpotüüd opanu'!

Timahava on konkursi teema „Kingitus/Kingtüs“ ja tüü om vaia saata' vai tuvva' Käsitüü Kogo kontorihe Verskahe 3. mai õdagust.

Tahami taad 30. kirivät kevä-jät pitä' õks suurõstõ ja pallõ kõiki, kinkal om uma 30 aastaga joosul preemia saanu pitsitüü alalõ, saatkõ' hõste hoietu asju suurõlõ vällänäütüsele! Tõid ooda 28. aprillini.

Looda, õt timahava tulõ mai-kuu seto käsitüüh viilgi kiri-vämb ku varahampa!

Kostipääväle pand hinnäst kirja 20 kohvkut

TAALI KATI

1. märdsil sai läbi kirjapand-minõ Setomaa suursündmü-sele – XI Seto kostipääväle. Šool aastagal tegevä' külälisilõ uma ütepääväkohvigu ussõ' vallalõ 20 kohvkut, nuist säidse plaanva' olla' vallalõ ka' perä-pütüpääväl, tuu tähendäs val-lalõolõmist katõl pääväl. Šoolgi' aastagal om kirjapanduisi siäh mitmit vahtsit kohvkut. Näü-tüses 30. aastagidõ stiilikohvk Kindral Reegi Man, mia om Verskah kindral Reegi majah. Kirjapandnu' kohvku' omma'

Seto külävüül kokko säits-meh nulgah. Kukki' šool kõrral olõ-õs kiäki' Luhamaa ja Vaak-sarõ nulgast hinnäst kirja pandnu'. Mi looda, õt 2024. aastagal om õgah Setomaa nulgah hulga kohvkut, ku Seto kostipäiv üteh mitmidõ sisu-lisi uuvõnduisi ja üllätüisiga' om üts jago Tarto 2024 kultu-ripäälina programmist.

Seto kostipäävä kohvku per-naisi edimäne kokkosaaminõ om 21. märdsil.

Kostipääväl
tüütäse' ka noorõ.
Treiali Andrese pilt

20 aastakka kultuuritüüd

Olõ jo pall’o aastakkõ olnu Verska kultuurimajah tüül ni tennü päält 20 aastaga otsusõ uma kotus edesi anda’. 6. aprill 2023 om mu viimäne tüüpäiv Setomaa kultuurikeskusõh. No’ om hää taadõ kaia’ Setomaa kultuurielolõ ni kokko võtta’, mis ao’ omma’ 20 aastaga joosul olnu’ ni kiä’ kultuuriello vidänü’.

VABARNA JANE

Minno kutsõ Verska kultuurimaja kunstilidsõst juhista Tom-baku Merle, kiä oll’ Viljandi kolledži kultuurikõrraldusõ lõpõtanu ni kolinu Verskahe.

Ma opsõ tuulaiga Eesti põlumajandusülikoolih kodomajandusõ viimätsel kursusõl, a käve tihtsahe kodo. Verska vallah tull’ kultuuriello kõrralda’ päält Verska ka Satserinna nulgah ja Matsurih ni tetä’ kuuhtüüd Verska sanatooriumi kultuuriõdagidõ kõrraldamisõl. Verska kultuurikeskusõ saali’ vajasi’ küll remonti, a kultuurielloh olliva’ kimmä’ ao’, ansambli Zeto’ tekk edimätsi kokkosaamisi juhõndaja Priksi Kristjaniga ni leelokuur Leiko tähist’ 40. tegutsõmisaastakka ja oll’ tävveh elojõuh.

Kohviklubi pido’, salongiõdagu’ Hirmemäel, oppajidõ pidoõdagu’ Saatse rahvamajah, 9. mai tähistäminõ, volbripido’, Värskä/e Kurgi Rock, Verska bände kokkotulõki’, diskoõdagu’ jpm, miä sis sai kõrraldõt. Juripäävä kirmas oll’ Leiko ni Kuldatsäuga koorõ jaost tähtsä sündmus, kohe muialtpuult tüts kaema, opma ni filmi pääle üles võtma.

Lihavõõtõ aast ehitivä’ Verska Aleviku Seltsingu iistvidämisõl mehe’ kõgõ muna-loomka ni võeti hoolõst, õt hõlmisõst kiik õks kõrrah olõsi’. Leelopäivi peeti vanal laululaval õga kolmõ aastaga takast üteh innitsidõ kultuuritüütäjidõ Lövi Laine ni Kunsti Tiia abiga. Lauluväläkul toimusiva’ ka kõik jaanipäävä’ ni õga nelä aastaga takast Seto Kuningriigipäiv.

Olliva’ meil õks ao’, katõpääle Merlega oll’ lavvaarvuti, lavvatelefon, projekte saadimõ paprõ pääl postiga ni kutsõ’ ja kirä’ kõik margiga. Kuulutuse’ olliva’ ka mitmõl sündmusõl

kätsiti tettü. Tüükontor oll’ sis sääil, koh parhilla’ om postija turismikontor. 2003. aastagal oll’ Verskah vallavanõmbast Järvelilli Rein, kiä kõnõl’ jo tuulaiga, õt Verska, Miktämäe ni Meremäe piäsi’ ühinemä ütidesest umavalitsusõst. Tuulaiga kitetä-s tuud mõtõht viil hüäst.

A Reinu mõttõl, õt õgal suvõl piäsi’ lauluväläkul üts suursündmus õks olõma, sündü ütepääväne rahvamuusikapido Seto Folk. Turismikõrraldaja Laari Maiviga märksemi sündmusõ kava ni kõrralduslugu poolõ vällä. Noil aastakil, ku olõ-õs leelopäivä vai kuningriiki, sai Verska lauluväläkul folki ansamblidõ perrä, kiä mängsevä’ seto ni eesti rahvamuusika töõtluisi, püünel olliva’ ka Kuningriigi pillimehe’, ütsjago leelokoorõ, seto tandsorühmä’, päävä lõpõt tuntu tandsoansambli. Seto Folk „Kiriv päiv“ oll’ ütepääväne folgipido kolmõl kõrral. Mäletä, õt paaril aastagal peeti lauluväläkul Laari Maivi iistvõtmisõl ka tandsopito. Ku Merle tervüse peräst tüült ar’ jäi, oll’ Maivi turismivedosnikuna kimmäs tugi kultuuriello kõrraldamisõl.

2006. aastaga sügüse lätsi latsõpuhkusõlõ ni kolisi aastagakõsõst Viljandihe. Kultuuriello vidämisõ võtiva’ sis lühkost aast üle vahtsõnõ juhataja Järve Martin ni kuntilinõ juht, Lobotka küläelo kimmäs vidäjä Kotovi Heldur. Sis naati ka Verska Kultuurimaja renoviirmisõga pääle ni järgmäne juhataja Varepi Raina, kiä tüüf inne Vanõmuisõ tiatrih, andsõ ummi mõttidõga kultuurimajalõ vahtsõ näo.

Raina aig juhatajana jäi jal’ lühkost ni 2008. aastaga septembrist kutsõ vallavanõmb Kudre Raul minno tüüle jo tagasi, õt vahtsõlt renoveerit majah ringitüüd koordiniiri’ ja sündmuisi vidäma naada’. Olli õks kunstilidsõ juhi amõtih, a

Vabarna Jane.

Sundelli Harri pilt

tihtsahe juhataja ülesannõtõh vai vahtsõt juhatajat vällä opatõh.

Pikembält, nelli aastakka pidi juhataja amõtit Verska uma ineminõ Kruusamäe Meelike. Tuu aig oll’ meil veiga nalalinõ ni

naarulinõ, üte kandi inemisõ’, tuuperäst õks. Päält Meelikest tull’ juhatajast kolmõst kuust latsõpõlvõh Verskaga kõudet Salmi Mikk. Päält tuud viil mõnõst kuust Karksi-Nuia juuriga Leamoni Sille, kiä parhilla’

eläs Nedsäjä küläh. Mõnõ ao elli Setomaal ja tüüf kultuurimaja juhatajana ka võrokõnõ Kama Põim. Juhatajast oll’ ka „Maale elama“ kampaania raamõh Setomaalõ kolinu Andreleri Maris, kiä üteh mehe lisak

Vabarna Jalmar võtt preemiat vasta.

Sundelli Harri pilt

Taarka preemia sai Trad.Attack!

Vastas Vabarna Jalmar

Kuis ti üle ellit ilma lukkupandmisõ – koroonaaõ?

Mi anni uma „Make Your Move“ albumi vällä õkva inne koroonaaigu. Suurõ’ albumikulutusõ’ pidi’ tulõma tagasi suurõ kontserdiga’ Saku suurihallih, a tuu jäi ar’ ja õks tuu aig om meelee rassõ olnu’. A õnnõs meil oll vahtsõnõ muusika, mia and pallo hüvvämiilt nii mi fännele ku ka’ meelee hindäle.

Koh ti olõt ummi kontsertega viimätsil aastil käunu’?

Rumeenia oll viimäte mi vahtsõnõ riik, järekkõrrah jo 38. Muidogi’ mi käve jo nuidõh maiõh, koh innegi’ mi

olli käunu’: Šveits, Saksamaa, Tšehhi, Poola, Leedu ...

Kuis edenes muusigatalo Treskih?

Hõste. Mi alosti minevaastaga Treski muusiga- ja inspiratsioonifestivali kõrraldamist ja sooaastaga om mi suurprojekti 40 inemisõlõ üümaja luuminõ, mia and meelee võimalusõ tiini’ ka’ inäbä eräpita.

Mäntsit helitõid olõt avaldanu viimätsel aastagal?

Trad.Attack!iga’ mi avaldamõ 31. märdsil vahtsõ albumi „Bring it on“. Tuu om sis viimäde katõ aastaga tüü. Suvõl tei esiksingli „Ella“ ja detsembrih üteh seto leelokooriga’

Sulevi ni latsiga eläs no’ Säpinä küläh.

2016. aastaga vahtsõ latsõpuhkusõ aigu oll’ juhatajast ukraina verd Jurtini Marija ja kunstilidsõst juhista Slavski Marili, kiä elli sis Poloda nulgah. Marijaga sai viil üteh tüütätüs ni piä läts ka timä edesi opma. Tuuperäst otsusti kandi-diiri’ esi’ juhataja amõti pääle, õt tiidä’ saia’, miä tuu kotusõ nii lämmäst tege, õt kõgõ mindäs.

Või üldä’, õt sai ka tiidä’, viimäde’ nelli aastakka katõkümnest olõ olnu juhataja amõtih. Naidõ aastakkõ sisse omma’ jäänü’ haldusreform, Covid-19 koroonakriis, sõda Ukrainah, korgõ’ kütte- ja elektrikulu’ jpm. Õgapääväne elo seto kultuuri hoitmisõst muutus liisnalt kipõstõ ja päämitõst saava’ töösõ’ asä’.

Pääle haldusreformi sai Verska Kultuurikeskusõst Setomaa Kultuurikeskus, mink all om 2023. aastagast nelli maia: Verska kultuurimaja, Lüübnitsa ja Obinitsa küläkeskus ja Luhamaa külämaja. Õgah majah om tüütäjä ni parhilla’ om Luhamaa maja administraatorist 0,5 kotusõga Einla Keiu, Obinitsah kultuurikõrraldaja 1,0 kotusõga Kuusiku Varje, Lüübnitsah 0,5 kotusõga majahoitja Tsetshladze Niina, Verskah kunstilidsõst juhista 1,0 kotusõga Saarine Maarja, helitehnik Viskari Jaanus 0,25 kotusõga ja Verska maja korstaja 0,5 kotusõga. Lisast toimõtas sündmuisiga Miktämäel Mõtusõ Raili.

Looda, õt vahtsõ juhataja amõtihe saa kimmäs ineminõ, kiä hoit korgõh kultuuriello Setomaal ni tege süüamega tüüd. Tulõva-aastagal saa ka Setomaa vald osa Euroopa Kultuuripääliinast ni vahtsõnõ laululava Verskah uut sündmuisi säädminist.

Tehnä kõiki, kinkaga sai üteh tüütet ja sündmuisi kõrraldõt. Olli’ ilosa’ ja põnõva’ ao’. Aifumma, aifumma, aifumma!

Jakka Verska Gümnaasiumi perimusoppusõ oppajana ni laula õks Verska naisi leelopargih ni tandsi edesi naisrühmäh Lustiline.

Trehvämi Setomaa sündmuisil!

(Maret, Jane, Evelin, Anete) luu „Keera“.

Mäntse’ omma’ suvõplaani’?

Suvõl mi sõida Trad.Attack!iga’ Tšehhi ütele väiga’ suurõlõ festivalilõ „Colours of Ostrava“. Tuu om umbõs 100 kõrda suurõp festival ku Ostrava festival Setomaal. Pääesinejä’ omma’ näütises One Republic ja Jacob Collier. Mi mängi viil ka’ Treski muusiga- ja inspiratsioonifestivalil, Viländi folgil ja mõnõ’ üllätüse’ omma’ viil.

A jo aprillih mi tii Eesti tuuri kõigih Eesti maakundõh.

Küsis **KAUKSI ÜLLE**

Sõsarõ leelopargil tulõ kokko puulsada aastat aoluku

NASSARI ELVI

Kuis leelopark algusõ ja uma nime sai

Suurdõ liina elämä lännu' seto-kõisil om umakultuuri juur nii kimmäs, õt õks tahetas kokko saia' ja ütehuuh kul'ata'. Ku uma kodokõnõ tull' küllä maahha jättä' ni kolhoosist ar paeda', sis leelolaulu jätetä'-äs liinahki maahha.

Mu esä puult sugulanõ Virgo Veera, sünnüperä nimega Terak, oll' Pulatnuva küläst Tal-nahe elämä lännu. Kodoküllä jäi elämä imä Taarka. Johtu sis Veera ütevoori raadiost kul-lõma Pihla Kullõga tett jutu-ajamist ni timä laulmist. Pääle tuud läts miil hallõst – nii veiga tull' hindälgil tahtminõ leelot laulta'. A koh laulta' ja kinkõga? Sai timä kuigi jutulõ tutva inemisõ Mesikäpa Lainega, tuu soovi' minnä' rahvamuusiga ansambli Leegajus vedosniga Tõnuristi Igori jutulõ. Tõnurist oll' Vinnemaal opnu etnomusi-koloogiast, tuntu ku rahvalaulu ja pillimängu suur asatundja.

Igor üt'õl, õt tulgõ', a sis teemi sinnä' setodõst eräle pargikõsõ. Veera kuts' laulma uma' noorõ-põlvõ sõbra' Tähe Anne ja Loho (Lohk) Allä, kiä' oll' sõsarõ-kõsõ' väärnimega Verevmägi. Laulma kutsi ka näide vele-naane Verevmäe Anne. Naisiga liitu ka noorõkõnõ Tali-na-Nõmmõ tütrik Sarvõ (Suu-vere) Oiõ, kiä kuts' mano ka uma imä puult sugulasõ, Ungavitsa küläst peri Sepamäe (Suuvere) Anne. Tuu kõik oll' aastal 1973.

Park nakas paisuma

Mano kutsõ' laulunaase' ka ummi sugulaisi: Tähe Anne tõi laulma uma tütre Ilme, perästisõ Sorroseto koorijui, ja sõsarõtütte Toomõsaarõ Aino. Veera tõi liina uma imä Taarka ja pand' laulma ka uma väiko tütre Svea. Pargikõnõ paisu ja leelolauluga jõuti mitmõhe paika, üteh Leegajusõga eiski Moskvahe. Muidogi käüti ka Setomaal.

Tõnuristi Igor, kiä oll' tuu-laiga nuur ja tsäpär miis, om mullõ seletänü, õt setopargil umma nimme olõ-õs, õt tuu

oll' Leegajusõ seto laulurühm, minkõ kotsilõ tä üt'õl ilosahe – alg-Sõsarõ. Kolmõ aasta peräst läts tuu pargikõnõ eräle, vedosnikast nakaš rahvamuusigatiid-läne Sarvõ Vaike. Vaike Sarv oll' sis 30-aastanõ.

Tähe Anne om kõnõlnu, õt Vaike oll' tuu, kiä üt'õl: naase', võtkõ' laulupargi nimest Sõsarõ, ti olõtkõ kõik nigu umavahel laulusõsarõ'. Mõnõ' seto naase' jäi' edesi Leegajusõ mano laulma, mõni liitu peräst Sõsaridõga. Ao joosul om Sõsaridõh laulnu' üle kolmõkümne naase ja mängnõ' kol' pillimiist.

Setodõ kokkosaamisõ' Oppajidõ Majah

Pääle Vaiket nakaš Sõsarõ parki iist vidämä Mäevälja Sulev. Sulev om kõnõlnu, õt timä johtu Talinah Oppajidõ Majja ütele setodõ kokkosaamisõlõ. Nuu' oll' veiga suurõ' peo', kohe kogosi' kõik Talina ja Harjumaa seto'. Setodõ kokkosaamisi nakaš kõrraldamma seto miis Jaaska Nikolai (Miko), mu vanaesä lelläpoig.

Miko oll' väikot viisi ärimis ja rahha timäl oll'. Talinah Västriku huultsah oll' täl uma maja, kohe tä hõimurahvast üteh kulatamma kutsõ. Ku setokõsõ' inämb tarrõ taha-as ar mahtu', naati pidosit pidämä vanaliinah Oppajidõ Maja suurõh tarõh, koh Sõsarõ om aastit ummi pidosit ja hafotamiisi kõrraldanu. Sinnä' johtu ka Leegajusõ lauljit ja näide sõpru. Naase' saiõ' Suleviga tutvast ja kuna Vaike oll' ar lännu, sis kutsõ' Sulevit, kiä tundõsõ ka Oppajidõ Maja juhatajat, õt tulgu' timä leeloparki iist vidämä.

Pikääolinõ vedosnik Sulev

Sulev oll' sis 49-aastane. Timä jäi vedosnikast veiga pikäst aast, pia 23 ja poolõst aastast (1985–2008). Tuul aol leelonaase' lauli' umast kodoküläst tiidä-tuntu laula. Sulev olõ-õs seto, a timä tundõsõ noodikirja ja nii timä käve tiatri- ja muusigamuseumist noodiperrä üles kirotõ seto laulõ otsmah. Kaiõ Hurda Jakobi raamatust sõnno ja sääd' sis sõna' ja muuseumist

Sõsarõ ja Talina seto' Oppajidõ Majah.

Eräkogo pilt

Koori asutaja Virgo Veera.

Eräkogo pilt

Sõsarõ 2022. aastagal pääle Võro perimustandsu vestivali.

Eräkogo pilt

saad viie kokko. Naase' sis opõ' ja naksi' laulma. Tuu oll' tuuperäst, õt tõistmuudu helüsit löüdü. Laulu' lätsi' tõistmuudu, lätsi' lühembäst. Mälehtä, ku Sepamäe Anne vedosnika pääle pahasi, ku täl lasta-as umma laulu lõpuni laulta'. A ku püüne pääl tull' laulta', pitsi' Anne-kirõtkõ silmä' kinni ni laul' õks pikä laulu lõpuni.

Sulevi iistvidämisõl naati edimäst vuuri tutvustama ka seto pulmakumbit. Nuid käüti näütämäh Setomaal kah. Opti selgest hähkämisõ pikä' laulu'. Ilme kõnõli, õt mõni pikk laul om vil sooni aoni pääh. Parhillsõl aol inämb pikki laulõ noorõ' kullõlda' viisi-i, a tuul aol oll' sääne setoperäne laulminõ ja ilotaminõ nigu tiatriendüs. Pallõ naati kümä kontsõrtõ andma Öuruupa riigeh, päämätselt Saksamaal, koh Sulevil oll' pallõ tutvit. Käüti ka Soomõh ja Rootsi, koh vastavõtjast setodõ sõbõr, väliseest-läne Papi David.

Leelopargist kasvi vällä viil kats lauluparki

Sulev oll' kimmä sõnaga, a vahel ka kura ütlemissõga miis, timäga oll' rassõ pooñata'. Mõnõ'

kangõ' seto paaba' pia-s inämb vasta, lätsiki pia kümne aasta peräst, 1994, ar' eräle. Nimme Sõsarõ nä üteh võtta' saa-as, a kuna pargih lauli' sõsarõ' Anne ja Allä õks edesi, sis võeti veido tõistsugumanõ nimi – Siidi-sõsarõ. Verevmäe-sõsaridõga lätsi' vahtsõhe parki ka Anne tütar Ilme ja timä täditütär Aino. Mano tull' Ilme unotütär Karbi Valli. Pargiga liitu viil ka Heliste Leida. Näide vedosnikast sai Sarvõ Oiõ, perästpoolõ Haavalõ Ilme, kiä kamandas leelopargiga täämbädsõ päävni. Oiõ tekk uma latsi ja noortõga laulupargi Oiõ Seto'.

Suleviga sobi-is kokko ka Sõsarõ-pargi pillimiis Ahone Voldemar (Volli). Timä tekk 2007. aastal üteh Sõsarõ killõ-laulja Vokksepa Virvega uma pargi Hõpõhõim, kohe lätsi' ka Sepamäe Anne ja timä pujatütär Kadi. Mano tull' ka Metsa Helve ja pillimiis Mürkhaina Leo ni Kuusingu Nikolai. Nüüd tuu park inämb veiga kuuh käü-üi ja mihi laulu inämb kuulõ-õi.

Pääle Sulevit oll' aastakõsõ (2008–2009) koori vedosnikast mu sugulanõ ja imä puult seto Takeli Rines, kiä oll' ja om Viimsi kooli muusigaoppaja.

Timä koolioppaja muudu olõk jal meelü-üs mõnõlõ naaselõ ni piaki-is nuur ineminõ kavva vasta. Vedosnikast sai jalki lüh-kokõsõst aost Sulev, kiä oll' joba väsünü ja tahtsõ kõrvalõ jäää'.

2010. aasta algul valiti vedosnikast soo jutu kirotaja. Mõtli sis, õt mõnõst aastast võta tuu aamõdi, a no' lätt joba 14. aasta. Arva, õt mu noorõlt koolnu imäle miildünü, õt ma liinah seto laulu naksi laulma ja ka oppama. Tõistõst vedosnikõst inne minno om erinev vaest tuu, õt olõ sündünü ja üles kasunu Setomaal.

Aasta' omma' toonu' röömsat ni kurvalist

Kõik vana' koori alostaja'-naase' omma' no' ar koolnu', eloh omma' vil tütrikuih laulma naanu' Oiõ ja Ilme, mõlõmba kimmä' laulja' ja vedosnika'. Mõnõ' laulja', innidse Sõsarõ naase' omma' elänü' korgõ iäni – Veirami Valli saa soo aasta 98, Kulinitši Valli 94, Kliimanni Mari 93, Ülendi Linda 87, Vaarigu Veera 82. Nätä' and leelolaul hää tervüse. Mi hüä killõ-laulja Tubli Olli, kiä om 85, jääs soo aasta koori tugija-liikmõst.

Sõsarõ leelopark om muutnu ka inemistõ saatust. Vaest 1988. aastal saat' Sulev Oja Rieka ku kõkõ noorõmba ja vallalitsõ laulja Setomaalõ määndselegi arotamisõlõ. Sää' sai pääliina tütrik kokko seto tsura Aarega. Pia ollgi timä edesinõ elo kõüdet Setomaaga. Hõrna Riekast sai Tsibihärläse pargi iist-vidäjä, Mokornulga pargi laulja ni söögimaja pidäjä.

Rassõ oll' leelopargilõ 2021. aasta. Jaanuarikuu algusõh kuuli edimäne vedosnik Tõnuristi Igor, paar nädalit ildampa mi innine killõ Vokksepa Virve, maikuuh oll' hingemineng Mäevälja Sulevil. Kooluga saa-ai kohut kävvü' ja eloga tulõ edesi minnä'. Rõõmu tege, õt leeloparki tull' kats aastat tagasi nelli tublit vahtsõl lauljat, kinkõst üts läts tervüse peräst küll ar'. Parhilla' om lauljit kokko 12, kõkõ vanõmb om 85, kõkõ noorõmb 23. Tugijit om kokko säidse, mõnõ' näist, nigu Kütimaa Paali, veiga ammudsõ' ja väsümäldä'.

Viimädsõ viie aasta seeh om käüt mitmõl välismaa vestivalil: 2018. aasta keväja Veliki Novgorodih ja suvõl 2018 Pariisi UNESCO majah, 2019. aastal Helsingih Seurasaarõ Muuseumi jaaniõdagul ni Radajal. Radajal käumine jäigi sis viimätsõst – pääle tull' koroona ni peräst, sõaol, läts Vinne-maa lukku. Koroona peräst tull' ar jättä' õgakeväjätsõ' lihavõõ-tõkirmasõ', mihklipäivä vällä platsi pääl pitä' lubati. No' om tuust Sorroseto pargi alostõ kokkosaamisõst kasunu suur muuseumipido.

Sõsarõ naase' kutsva' soo aastagi setorahva 14. vuuri kokko, kutsva' papi palvust pidämä, küdsäse' seto süüke ni pakva' juukõ. Ni muidogi uutva' Seto kunigriigipäivä. A inne tulõ muidogi juubõl ar pitä'!

Lehte tegevä':

Toimõtaja Kauksi Ülle, tel 5656 9079, e-post: kauksiyll@setomaa.ee
Toimõtaja (lisalet Vahtsõl Vallah) Järvellilli Rein, tel 504 6423, e-post: rein.jarvellill@setomaa.ee
Keeletoimõtaja Palmi Silvi
Seto keele tõlkja Sarvõ Oiõ
Külesäädmine Lööpri Priit
Välläandja: Setomaa Liit

Setomaa kolleegium: Külviku Helen, Kauksi Ülle, Laaneotsa Annela, Matvei Arvi, Sarvõ Oiõ, Leima Aarne, Kruusamäe Meelike, Jüriõ Vello, Järvellilli Rein, Leima Evelin, Mustimetsa Indrek.

Trükj: Printall AS

Lehe ilmumist tugõ Setomaa Kultuuriprogramm ja lisalet Vahtsõl Vallah Setomaa vald.

KAASTÜÜ' saata: kauksiyll@setomaa.ee

vai Setomaa aoleht, Obinitsa külä, 65301, Võro maakund.

SETOMAA VALLA UUDISÕ' saata: rein.jarvellill@setomaa.ee

Tähtaig õga kuu 12. kuupäiv.

Lehe telminõ ja reklaam: tel 5627 3889, info@setoinstituut.ee

Kauksi Ülle koos Evar Riitsaarega külalisi rõõmustamas.

Foto: Rein Järvelill

Trad. Attack!

Foto: Renee Altrov

Taarka preemia said sel aastal Trad.Attack! ja Kauksi Ülle

Setomaa Vallavalitsus kinnitas Hilana Taarka nimelise omakultuuri-preemia määramise komisjoni ettepaneku ning andis välja kaks omakultuuripreemiat möödunud aastal seto pärimuskultuuri edasikandmisel silmapaistnutele.

REIN JÄRVELILL

Hilana Taarka nimeline omakultuuripreemia on tunnustus seto pärimuskultuuri ja keele edasikandmise eest läbi uusloomingu ja uustöötuse kaudu. Igal aastal antakse kaks preemiat, esimene seto pärimuskultuuri töötuse eest ja teine setokeelse uusloomingu kirjute eest.

2023. aasta Taarka preemia seto pärimuskultuuri töötuse eest antakse ansamblile **Trad. Attack!** See bänd on oma tegutsemisaja jooksul andnud välja mitmeid seto muusika arranžeringuid, millel on olnud väga suur kuulajaskond. Preemia setokeelse uusloomingu kirjute eest antakse **Kauksi Üllele** näitemängu „Nigu nõidus“ kirjutamise ja lavastamise ning vii-

mase kahe aasta jooksul ilmunud luuleraamatute „Vaest lätt üle“, „Seto ikebaana“ ja näiden-diraamatu „Hitivabrik“ eest. Omakultuuripreemia suurus on 500 eurot. Lisaks rahalisele preemiale tunnustatakse laureaate valla tänukirjaga. Preemiate üleandmine toimus Hilana Taarka sünniaastapäeval, 22. märtsil Obinitsa muuseumis. Preemiate pidulikule üleandmisele eelne-

sid mälestusminutid Obinitsa surnuaial Taarka haua ja Lau-luema kuju juures. Obinitsa surnuaial pidas mälestusteenistuse isa Viktor ning Hilana Taarkat meenutas oma sõnavõtte Kauksi Ülle. Hauale asetati Taarka mälestuseks vallavalit-suse poolt lillekorv ja küünlad. Preemiate üleandmisel lõi mee-leolu Mokornulga leelokoor, toimusid pidulikud sõnavõtted ja väike tervituslaud.

Setomaa vald tunnustas spordivaldkonna tublimaid

Setomaa vallas on spordiga tegelemine pikkade traditsioonidega ja väärtustatud. Populaarseimateks spordialadeks on orienteerumine, võrkpall, ekstreemsport, jalgpall, korvpall ja suusatamine.

Spordisündmuste ja -võistluste jaoks saab toetust taotleda valla spordisündmuste eelarvest. Toetuse eraldamise eesmärgiks on suurendada elanike aktiivsust spordiga tegelemisel.

Vallas on registreeritud kolm spordiklubi ja kuus spordiseltsi: Värskas orienteerumisklubi Peko, spordiklubi Kagu-Eesti Vibukütid, laskmis-treeningutega tegelev Piirivalve Spordi Keskkubi, ekstreemsporti edendav MTÜ Vabadussport, piirkonna spordivaldkonda edendavad MTÜ Värskas jooksjad ja MTÜ Värskas Spordiklubi ning motospordiga tegelevad MTÜ AMK Setopoisid ja Metsaluik Racing Team MTÜ. Värskas tegutseb aktiivselt ka MTÜ Korvpalliklubi Valgamaa.

Möödunud spordiaasta oli vallas edukas. Aasta jooksul oli palju häid sportlikke saavutusi ning uusi põnevaid tulijaid.

Setomaa Vallavalitsus tunnustab valla tänukirjaga:

- **Mattis Jaama** – Setomaa valla meessportlane 2022;
- **Daisy Kudre-Schnyder** – Setomaa valla naissportlane 2022;
- **Meelis Anipai** – Setomaa

valla noorsportlane 2022;

- **Olle Ilmar Jaama** – Setomaa valla noorsportlane 2022;
- **Timo Kudre** – Setomaa valla noorsportlane 2022;
- **Karmel Jaago** – Setomaa valla noorsportlane 2022;
- **Mihkel Mahla** – Setomaa valla noorsportlane 2022;
- **Ain Fjodorov** – Setomaa valla meesveteran 2022;
- **Ingrit Kala** – Setomaa valla naisveteran 2022;
- **Evelin Vals** – tervisespordi hooandja 2022;
- **Jalgpalliklubi Värskas** – Setomaa valla harrastusvõistkond 2022;

- **Doris Kudre** – Setomaa valla innukas tippu pürgija 2022;
- **Kristo Heinmann** – Setomaa valla innukas tippu pürgija 2022;
- **AS Värskas Sanatoorium** – Setomaa valla spordi toetaja 2022;
- **Värskas Originaal AS** – Setomaa valla spordi toetaja 2022;
- **Verska Mineraalvee OÜ** – Setomaa valla spordi toetaja 2022;
- **Daisy-Kudre Schnyder ja Mattis Jaama** – Setomaa valla võistkond 2022;
- **Loore Liisa Samuel, Iiris Timma, Miina Raudoja, Kirke**

- Keem, Käti Kudre** – Setomaa valla kõige innukam treeningrühm 2022;
- **Anni Linnus, Tõnn Mihkel Raju, Uku Pärtel Raju, Kenert Tuik** – Setomaa valla multitalend 2022;
- **Raul Kudre, Ain Fjodorov, Margus Kirotar, Enn Jaama, Rein Zaitsev ja Martti Parve** – ülekaalukaim võit;
- **Jaanika Vähi** – Setomaa valla koolisportlane 2022;
- **Renet Raiv** – Setomaa valla koolisportlane 2022;
- **Pärtel Palolill** – Setomaa valla koolisportlane 2022;
- **Jaan Roose** – Setomaa valla

- ekstreemsportlane 2022;
- **Rein Zaitsev** – Setomaa valla spordihing 2022;
- **Metsaluik Racing Team MTÜ** – Setomaa valla motospordi käivitaja;
- **Jaas Salm** – Setomaa valla maletaja 2022;
- **Reigo Teervalt** – Setomaa valla spordipilt 2022.

Tänukirjad anti laureaatele üle Setomaa valla spordivaldkonna tänuüritusel 13. märtsil Värskas kultuurimajas.

Palju õnne ja häid sportlikke saavutusi kõigile Setomaa valla sportlastele!

REIN JÄRVELILL

Setomaa valla spordiaasta parimad.

Foto: Reigo Teervalt

Meremäe koolis avatakse rändnäitus „Prykkart“

MTÜ FUFF eestvedamisel on valminud näitus, kus Lõuna-Eesti kunstnikud pööravad tähelepanu globaalsele keskkonnaprobleemile – toiduraiskamisele. Esimene näitusepaik on alates 31. märtsist Meremäe koolis.

Lisaks eri tehnikas töödele (maal, video, installatsioonid) ja kunstnike isiklikele mõtisklustele kätkeb projekt „Prykkart“ endas loenguid ja seminare nii õpilastele kui täiskasvanutele. Muuhulgas saab kaasa elada prügisukeldumise õppevideole ning kuulata videotes erinevate elualade inimeste mõtteid seoses toiduga.

„Võib-olla noortele mõjub see paremini kui lihtsalt loengute pidamine, kunstiteosed tekitavad alati arutelusid ja see on dialoogile hea lähtepunkt,“ kommenteerib näituse eestvedaja, tunnustatud filmikunstnik ja noorte filmiõpetaja Edina Csüllög.

„Prykkarti“ eesmärk on tuua poe- ja köögiuste taha peidetud tegelikkus tarbijate ette. Põhiline sihtgrupp on noored ja koolid. Seminaridel saab üheskoos arutada ja anda nõuandeid, mida tavatarbija saab omalt poolt ära teha, et toidu raiskamist ja äraviskamist vähendada. Puudutatakse ka prügi sorteerimise ja biojätmete kompostimisega seotud teemasid.

Näitusel üles astuv kunstnik Navitrolla: „Looduses on kõike külluses. Inimese ahnus on aga nii suur, et sellest on ikkagi vähe. Kõik selle mis on looduses küllus, muudab inimese prügiks.“

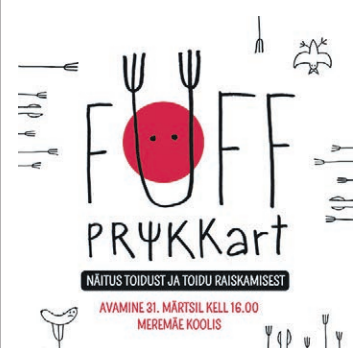
„Kunstnikke peetakse tihti ekslikult vaid iluloojateks. Kahtlemata on kunstnik ilu märkaja, ent on ju teada, et maailm ei koosne vaid ilust. Enamasti on välise ilu taga hulk piinlikku koledust,“ lisab üks kunstnikke ja projekti eestvedajaid, kunstiõpetajana töötav Maiden Paljak.

Esimene näitus avatakse 31. märtsil kell 16 Meremäe koolis ning siis on kõigil võimalik osa saada ka avalikust arutelust, vaadata ära videod.

Kunstnikud: Ene Palu, Bileneve, Evar Riitsaar, Tõnu Kilusk, Navitrolla, Piret Räni, Maiden Paljak, Edina Csüllög, Olavi Aida, Vootele Ruusmaa.

Näitust toetas Eesti Kultuurkapitali Võrumaa ekspertgrupp.

MTÜ FUFF

Setomaa tähistas Eesti Vabariigi aastapäeva väärikalt

Vabariigi aastapäeva tähistamine on saanud inimeste südames ja mõtetes veelgi hoogu juurde seoses sõjaga Ukrainas. On tõusnud ühtsustunne ja armastus oma isamaa vastu. Väga hea meel on selle üle, et Eesti riik ja inimesed on ühed suurimad Ukraina abistajad.

Setomaa tähistas ka väärikalt meie riigi kõige tähtsat päeva. Valla poolt oli mitmeid tänu- ja aukirju tubimatele ja oma tegevusega silma paistnud inimestele, kollektiividele ja ühendustele. Äramainimist väärib Guuri Piholaan, kes pälvis valla aumedali oma pikaaegse panustamise eest Setomaa arengusse ja on praegugi aktiivne kodanik.

Erinevad koosviibimised ja aktused toimusid valla erinevates piirkondades ja olid rahvarohked. Teistkordselt toimus ka Obinitas rohke osavõtuga paraad. Koolid tähistasid Vabariigi aastapäeva oma aktustega. Võib julgelt öelda, et „Elagu Setomaa, elagu Eesti!“.

Siia ajaperioodi jäi ka tublide sportlaste autasustamine ja tänuüritus. Võime uhked olla, et meie harrastatavate spordialade valik on lai ja harrastajad noortest veteranideni. Enamus Eesti omavalitsusi kadestab meid, et meil on omast käest võtta ala maailmameister ja mitmeid medaliomanikke. Spordirahva hulgas on meie parimad suusaorienteerujad Daisy Kudre-Schnyder ja Mattis Jaama tuntud ja armastatud sportlased. Hoiame meiega enda tegijaid!

Heameel on tõdeda, et külakogukonnad on aktiviseerunud ja soovivad oma piirkonna arengut enda kindlatesse kättesse võtta. Külade komisjon on enda pikema plaani paika pannud ja arvan, et suudame üheskoos Setomaa mitmetahulised külad aktiivselt tegutsema ärgitada. Vallavalitsus ootab ka uusi valitud külavanemaid!

Nüüd võib vist kindlusega öelda, et Ameerika Ühendriikide poolt algatatud rahastamismudel on ka Setomaal vilju kandmas ja koostöös USA saatkonnaga investeeritud Mikitamäe lasteaia kõõgihoonesse ja vanasse hooldekodusse on tõeks saamas ning ehituseks peaks minema 2024. aastal. Oleme oma liitlaste poolt hoitud ja headeks partneriteks.

Tahaks siinkohal veel kord meelde tuletada ka seda, et EKRE erakonna juhtide kombel meie liitlasi solvates ei ole Eestil ega teistel väikestel riikidel võimalik omariiklust kindlustada. Ainult koos partneritega saame me kindlustada enda lastele rahuliku taeva. Samuti on mul heameel selle üle, et riigikogu valimistulemus tuli just selline, nagu ta tuli, ja loodan, et järgmised neli aastat meie ühiskonda lõhkuv erakond valitsema ei pääse.

RAUL KUDRE,
vallavanem

Vallavalitsus kinnitas 2023. aasta hankeplaani

2. märtsi istungil kinnitas Setomaa Vallavalitsus 2023. aasta hankeplaani.

Hankeplaaniga saab tutvuda valla kodulehel jaotuses Hankeplaani.

Valla hankeplaani koostatakse valla arengukavas ja valla eelarves planeeritud investeringute teostamiseks.

Hankeplaani annab ülevaate planeeritavatest investeeringutest ning nende teostamiseks planeeritud rahalistest vahenditest. Investeeringute tegelik hind selgub pärast vastavate hangete läbiviimist ning seetõttu on hankeplaani informatiivse sisuga.

Setomaa Vallavalitsus

Setomaa Vallavolikogu istung 22.02.2023

- Rahvakohtuniku kandidaadideks valiti Raili Möttus ja Helle Palok.
- Setomaa Vallavolikogu haridus- ja noorsookomisjoni esi-

meheks valiti Maarja Uibokand ja aseesimeheks Arno Vares, kinnitati komisjoni koosseisu liikmed Triinu Arund, Lauri Mäesepp, Mait Poolak, Einar

Raudkepp, Liis Samuel.

- Setomaa Vallavolikogu arengu- ja planeeringukomisjoni esimees Üllar Tamm, eelarvekomisjoni esimees Imre

Liivago ning kultuuri- ja spordikomisjoni esimees Einar Raudkepp andsid ülevaate komisjonide 2022. aasta tegevusest.

Kortermajadele toetuse andmine

ERIKA JOONAS

majandus- ja arendusosakonna juhataja

Setomaa vald toetab korteriühistuid üldkasutatavate ruumide ning tehnosüsteemide rekonstrueerimiseks, tuleohutuse tagamiseks, elukeskkonna parandamiseks ja atraktiivsemaks muutmiseks.

Toetatavad tegevused:

- üldkasutatavate ruumide

ja hoone osade rekonstrueerimine;

- üldkasutatava infrastruktuuri (kütte-, ventilatsiooni-, vee-, kanalisatsiooni- ja/või elektrisüsteemi) rekonstrueerimine;
- parkla ehitamine või laiendamine;
- jäätmemajade rajamine (eelistatud mitme korteriühistu koostöö);
- mängu- ja/või spordiväljakute, atraktsioonide rajamine/

parendamine (eelistatud mitme korteriühistu koostöö);

- haljastus ja heakord;
 - kaasfinantseeringu tagamine Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA toetusmeetmesse.
- Uute parklate ja mänguväljakute ehitamisele kohaldatakse ehitusseadustiku sätteid.
- Toetuse taotlejaks võib olla Setomaa vallas asuv nelja või enam korteriomandiga korteriühistu või kaks või enam korteriühistut, kus kokku on

kümme või enam korteriomandit (edaspidi taotleja).

Taotluse vorm on leitav valla veebilehelt: <https://setomaa.kovtp.ee/et/kortermaja-toetus>. Käsitleval aastal toetuse saamiseks tuleb vallavalitsusele taotlus esitada hiljemalt 28. aprilliks.

Kontaktisik:

Margery Roosimaa, margery.roosimaa@setomaa.ee, tel 5786 9861

Pikk tn 33 ja Pikk tn 52 detailplaneeringu POS 1 eskiisi avalik väljapanek

Värskas aleviku Pikk tn 33 ja Pikk tn 52 detailplaneeringu POS 1 eskiisi avalik väljapanek toimub ajavahemikul 23. märtsist 23. aprillini 2023. Planeeringu eskiisi avalik arutelu toimub Setomaa Vallavalitsuses 25. aprillil kell 13.

Planeeringu Positsioon 1 kavandatakse ärimaa-ala ning

avalikuks kasutamiseks puhke- ja looduslik maa-ala. Kavandatakse taastada ajalooline sadama maa-ala ja supelrand.

Eskiisiga on võimalik tutvuda Setomaa vallavalitsuses tööaegadel ja valla veebilehel: <https://setomaa.kovtp.ee/uldteave-detailplaneering>.

Setomaa Vallavalitsus

Asustusjaotuse muutmise eelnõu väljapanek pikeneb

Asustusüksuste piire on korrigeeritud ja seetõttu pikeneb avalik väljapanek kuni 10. aprillini 2023.

Kõigil Setomaa valla elanikel või kinnisasja omanikel on õigus esitada arvamusi või ettepanekuid Setomaa valla asustusjaotuse muutmise kohta.

Arvamus palume esitada kir-

jalikult vald@setomaa.ee või Pikk tn 12, Värskas alevik, Setomaa vald 64001 hiljemalt 10. aprilliks 2023.

Arvamuste ja ettepanekute laekumisel toimub avalik arutelu 11. aprillil 2023 kell 13 Värskas kultuurimaja väikeses saalis.

Setomaa Vallavalitsus

Miljööväärtuslike alade arendamise, säilitamise ja taastamise toetamine

Setomaa Vallavalitsus toetab miljööväärtuslike alade säilitamist, taastamist ja arendamist Setomaa valla üldplaneeringuga kehtestatud aladel.

Toetuse saamiseks tuleb esitada taotlus vallavalitsusele käesoleva aasta 25. aprilliks. Vastav blankett on leitav

valla kodulehelt (<https://setomaa.kovtp.ee/asjaajamisjuhis-ed-ja-blanketid>).

Toetust on õigus saada isikul, kes on Setomaa valla üldplaneeringuga kehtestatud miljööväärtusliku ala või selle osa omanik, õiguspärane valdaja või omab vastavaid volitusi.

Setomaa Vallavalitsus

TRAKTORITE, LIIKURMASINATE JA NENDE HAAGISTE TEHNOÜLEVAATUSE GRAAFIK SETOMAAL

Teisipäeval, 18. aprillil

8.30 Härma + Hilana
9.45 Obinita töökoda
10.00 Lepä
10.30 Uusvada
11.10 Meremäe töökoda

Kolmapäeval, 19. aprillil

9.00 Illi talufarm
9.30 Viitka + Rebane
11.00 Luhamaa pp, kaupluse parkla
12.00 Vana-Vahtseliina töökoda
13.20 Kapera
13.45 Loosi

TRAKTORITE, LIIKURMASINATE JA NENDE HAAGISTE TEHNOÜLEVAATUSE HINNAKIRI

Ratastraktor ja liikurmasinad T, LM	30 €
Traktori haagis TH	20 €
Ülevaataja kohalekutsumine	12 €
Kilomeetritasu kohalekutsel	0,48 €/km

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20%.

www.kagutehno.ee

Info tel 782 0520, e-post: kagutehno@gmail.ee

Valla ürituste ja sündmuste kalender täieneb pidevalt ning on kättesaadav valla kodulehel <https://setomaa.kovtp.ee/kalender>

SETOMAA HALDUS

PAKUB TEENUSEID:

AITAME TEID:

- ☒ KAEVETÖÖDEL
- ☒ VEESÜSTEEMI E HITUSEL
- ☒ PLATSIDE JA TEEDE E HITUSEL
- ☒ HAJAASUSTUS-PROGRAMMIST TOETUSE TAOTLEMISEL

TELLI KOHE

VÕTA MEIEGA ÜHENDUST:
5295341; 5183557
haldus@setomaa.ee

Näpud mullaseks Värskatulumuuseumi pärandaias

MARJE LINNUS

Värskatulumuuseumi perenaine

Maailm on viimase saja aastaga väga palju muutunud. Muutunud on ka taimekasvatuse ja aiapidamine. Üha rohkem tuleb tähelepanu pöörata oma elukeskkonna jätkusuutlikule majandamisele – kust leida vastupidavad taimed, mis saavad hakkama nii kohaliku kliima kui kahjuritega. Pärandaed on uus mõiste, mis toetub vana-de tarkustele. Fookusesse tõstatatakse liigirikkuse toetamine ajalooliste aiapidamisviiside kaudu ning tähelepanu juhitakse meie vanaemade aedades kasvanud taimesortidele, mis küll on vastupidavad kasvutingimustele, kuid kipuvad kaduma seoses uute ja mood-sate välismaiste seemnesortide pealetulemisega.

Värskatulumuuseumi pärandaeda hakati rajama 2020. aasta sügisel ja 2021. aasta maikuu avasime muuseumi uue püsiekspositsiooni „Seto pärandaed“. Aia kujundamisel, taimede ja nende sortide valikul lähtusime senistest uurimistulemustest ja säilinud teadmistest. Pärandtaimede ja sortide osas kasutasime MTÜ Maadjas, ETKI Geenipanga ja Vanaema Aed abi. Nii on meie aiamaale jõudnud teadaolevalt vanim kurgisort „Muromi“, aedhernes „Vanaema hernes“ ja mitmed ETKI kõige vanemad köögiviljasordid. Pärandaiainfotahvli tekstid koostas

Värskatulumuuseumi pärandaed.

Foto: Sven Začek

ja pärandaiainfotahvli tekstid koostas Eesti Vabaõhumuuseumi teadur ja aiakuraator Anneli Banner.

Tuginedes Värskatulumuuseumi pärandaiale, töötasime 2022. aasta kevadel välja muuseumitunni „Avasta seto pärandaeda“, mille kestus on 90 minutit. Mõeldud on see I ja II kooliastme õpilastele ja seda on võimalik tellida märtsist oktoobrini. Muuseumitunni raames saab tutvuda pärandaiainfotahvli tekstidega ja võimalusel ise käed külge lüüa. Vastavalt eale ja hooajale saavad tunnis osaleda külvata seemneid, istutada taimi, tegeleda aiahooldustöö-

dega ja lõpuks ka saagikoristusega. Peale aiatööde saab selgemaks ka seto keel, taimede arenguetapid ning võimalus on oma tegevus ning aiareng püüda fotodele. Kokkuvõtvalt on meie eesmärgiks suurendada laste teadlikkust pärandaiast ja pärandtaimede kui kultuuriloo osast.

Edaspidi soovime kaasata piirkonna lapsi ja noori panustama rohkem ka aiaga seotud uurimustöösse. Siit üleskutse õpilastele ja õpetajatele – koostage aiateemalisi uurimis- ja loovtöid, koguge mälestusi Setomaal elanud ja

aiamaad omanud inimestelt! Kogutud mälestusi on võimalik edaspidi kasutada aiandusteemaliste näituste, põhjalikumat uurimustööde tegemiseks. See loob hea võimaluse põlvkondadevaheliseks kontaktiks ja suhtluseks.

Meie soov on, et Värskatulumuuseum oleks koht, kus võimalik tutvuda pärandtaimede, nende sortidega, aiatöödega ning saagi säilitamise võimalustega. Lisaks on plaanis luua seemnepank, kust aiapidajatel on võimalik saada Setomaal kasvatatud aiataimede seemneid.

Mikitamäe kooli kaks restoranipäeva

JORGEN ORAS

noorsootöötaja

Mikitamäe koolis toimus projekt „Noorte Heaks“ raames kaks restoranipäeva: sõbra-päeva ja Eesti Vabariigi sünnipäeva puhul.

Eesmärgiks oli õpilaste kaasamine mitteformaalsesse keskkonda ning seekord võtsime sihiks valmistada kooli sööklas taimset toitu. Mitteformaalne õpe on struktureeritud õpe, mis toimib vaba tahte alusel ja kaasab kolmandat osapoolt. Protsessi sisse jäi palju planeerimist, arutlemist, meisterdamist ja koosolekuid.

Restoranipäev on kätte jõudnud. Vahetund, noorsootöötaja palub kahte tüdrukut tunnist ära, et nad saaksid minna kööki appi. Õpetaja kindla sõna peale ja pärast töölehtede kättesaamist lähevad tüdrukud kööki. Neil on muidu mõttes minna ka KHKsse koka erialale õppima.

Vahetund. Lauad on kaetud ning esimesed õpilased tulevad

sööklasse. Õhus on elevust ja saginat. Käed puhtad, juuksed silutud – noorsootöötaja räägib restoranipäevast, vegantoidu põhimõtetest ning koolikokad omalt poolt etiketireeglist. Õpilastel on kahvel ühes, nuga teises käes. Lauast on kuulda õpilastepoolseid mõtteid, mis hea ja mis mitte, ning ulatatakse salatikaussi edasi. Kõik söödud, tõustakse laua äärest püsti ja üle söökla kõlab üheskoos „aitäh“.

Üritus oli edukas, sest rahule jäid nii õpilased kui ka kokad. Plaani on võetud ka järgmine restoranipäev. Ja ehk saab selisest üritusest uus traditsioon alguse.

Tegevused toimusid projekti „Noorte Heaks 2022“ raames, mille üldeesmärk on tõhustada noortevaldkonna koostööd ja kasvatada noortevaldkonna võimekust vastata noorte vajadustele ja väljakutsetele vastavalt noortevaldkonna arengukava 2021–2035 strateegilistele eesmärkidele HOOG, ISE ja KINDLUS.

Restoranipäev Mikitamäe koolis.

Foto: Jorgen Oras

Ja ideid muudkui tuleb ja tuleb ...

Kui kõik ausalt ära rääkida, siis algas see kõik 15. jaanuari pärastlõunal. Just siis kogunesid mikitamäelased küla oleviku ja tuleviku üle arutlema. Teha oleks vaja see ja see ja siis veel see jne. Külaseltsi juriidiliseks kehaks valiti MTÜ Tegus

Jääkarussell Mikitamäe paisjärvel.

Foto: MTÜ Tegus Mikitamäe

Mikitamäe, mis on paar aastat puhkusel olnud ja nüüd valmis uueks hingamiseks.

2. veebruaril toimus järgmine kokkusaamine. Panime

kirja probleemid ja mõtted, andsime maastikuarhitektidele teada omapoolsed soovid, kuidas soovime Mikitamäe paisjärve äärseid kinnistuid aren-

dada ja kasutada. Valda sai tehtud avaldus kinnistute kasutuselevõtuks. Praegu ootame planeeringut ja kasutuslepingut.

Et ootamine ilmatu pikana ei tunduks, korraldasime koostöös kogukonnaliikmete ja Mikitamäe naisteklubi Mixina sõbraliku tantsuõhtu ja vastlahõngulise perepäeva. Pidusid varajaste hommikutundideni ning vaatamata tuisusele päevale oli perepäeval osalejaid 100 kanti.

Vahepeal jõudis kätte pea-aegu kevad, vähemalt ilmade poolest. Ja siis järsku tuli talv

tagasi ja hakkas paksu lund sadama. Ikka nii korralikult, et sahad pidid jälle tööle hakama. Ja lumi mängis meile kätte uue idee – lumes lumega lustimise päev! Sahad lükasid paisjärve ääres lume kuhjadesse ja seal ehitasid 12. märtsil viis meeskonda lumest vahvaid kujusid-liumägesid. Loodame, et need kiiresti ära ei sula ja neid on võimalik pikemalt turnimiseks ning liulaskmiseks kasutada. Kuni talv lubab, saab järvejääl püürhällule hoo sisse lükata ja nautida kiiret kelgusõitu.

19. märtsil toimuval küla-koosolekul loodame külale tubli ja tegusa külavanema valida.

Mis veel tulemas on? Tõrvikutega kõnd ja jürituli ja volbriõhtu nõidadega ja ... Ja kindlasti talgupäevad! Paisjärve äärse ala arendamine toimub järk-järgult. Ka tulevaks sügiseks ja talveks on meil juba mitmeid ideid ja neid tuleb muudkui juurde. Me mõtleme küll suurelt, kuid tegutseme targalt.

MAIVI LAAR, PIRET KASE, TRIIN KUUSEMETS,
MTÜ Tegus Mikitamäe juhatus

Võtame tööle

SOTSIAALOSAKONNA JUHATAJA

Sotsiaalosakonna juhataja ametikoha põhi-eesmärgiks on osakonna töö koordineerimine ja juhtimine ning sotsiaalhoolekande töö korraldamine ja järjepidevuse tagamine Setomaa vallas.

Vaata: setomaa.kovtp.ee

Lisainfo

Vallavanem Raul Kudre
5256 695, raul.kudre@setomaa.ee.

Võtame tööle

SETOMAA KULTUURIKESKUSE JUHATAJA

Juhataja ülesandeks on Setomaa Kultuurikeskuse tegevuse juhtimine ja arendamine, kultuurielu korraldamine Setomaa vallas.

Kandideerimine kuni 2.aprillini 2023

Vaata: setomaa.kovtp.ee

Lisainfo

Vallavanem Raul Kudre
5256 695, raul.kudre@setomaa.ee.

Võtame tööle

SPORDITÖÖTAJA

Sporditöötaja ülesandeks on korraldada ja planeerida valla spordiüritusi ning tagada tervise- ja spordirajatiste korrashoid.

Kandideerimine kuni 2.aprillini 2023

Vaata: setomaa.kovtp.ee

Lisainfo

Vallavanem Raul Kudre
5256 695, raul.kudre@setomaa.ee.

Noorsootöö on oluline

TRIINU ARUND

Setomaa Noorsootöö Keskuse juhataja

Noorsootöö on nagu „kõigi võimaluste maa“. Kui ühel noorel on vähegi tahtmist või viitsimist, siis võimalusi lisaks kooliharidusele enda teadmisi täiendada või kogemusi saada on küllaga.

Käesoleva aasta esimesed kuud juba viitavad sellele, et aasta tuleb huvitav ja tegude-rohke. Huviringid on peale pausi hoo sisse saanud ning toimetavad taas täiskiirusel. On käidud võistlustel, laste-koor valmistub palehigis suvis-tek laulupidudeks, Värsk ANK tantsijad käisid üle pika aja taas festivalil Koolitants, maha peeti meeleolukas Võru peo finaali jne. Märkimisväärsed olid ka kolme piirkonna sõbrapäeva üritused Setomaa valla koolides ning naabervalla noorte korraldatud sõbrapäevapidu Rāpina gümnaasiumis. Lisaks pidustustele on noored osa saanud koolituspäevadest. Setomaa noored said osa ka Antsla, Kuldre, Parksepa, Setomaa ja Sõmerpalu noortekeskuste ühiskoolitusest „Avameelselt suhetest“.

Kõik eelpool olev loetelu on tõestuseks sellele, et noorsootöös toimub samuti õppimine. See on mitteformaalne õppimine ja see on samuti õpi-tegevus, mis plaanitud ning ette võetud teadlikult. Kõik ettevõtmised, üritused, algatused on eesmärgiga noort arendada, anda uusi oskusi, teadmisi ja kogemusi väljaspool traditsiooniliselt mõistetavat kooliharidust. Noorsootöö on

üks olulisemaid valdkondi, mis toetab noorte õppimist väljaspool formaalharidust, ja tänu sellele on noorsootöö keskus väga oluliseks partneriks noore õppimise toetamisele ka koolikeskkonnas.

Noortekeskuste tegemiste kohta leiab infot Facebooki lehel Värsk ANK, Mikitamäe Noortekeskus ja Meremäe avatud noortekeskus. Toimuvate huviringide kohta leiab infot koolide kodulehtedelt.

Kevad on tulekul ja aina rohkem tuleb juurde põnevaid tegevusi ja ettevõtmisi. Selleks, et anda noortele rohkem võimalusi ise otsustada, ise korraldada, ise vastutada, lõi Setomaa Noorsootöö Keskus noorte omaalgatusfondi. Fondi eesmärk on arendada noorsootööd ning ergutada noorte omaalgatusi Setomaa valla tegevuspiirkonnas. Oodatud on eelkõige projektid, kus kasusaajateks on peale projektikirjutajate võimalikult paljud kohalikud noored. Esimesed projektid on esitatud ja noortest koosnev hindamiskomisjon on juba oma töö teinud ja laekunud projektid üle vaadanud. Fondi kohta leiab rohkem infot <https://setomaa.kovpt.ee/noortekeskused>.

Tulemata ei jää ka õpilasmalev. Juba varsti on võimalik Setomaa valla noortel registreerida ennast Setomaa valla malevasuve töösse ja tegemistesse. Kuna kohad täituvad kiiresti, siis tasub pilk peal hoida noortekeskuste Facebooki lehtedel. Avame ka sellel aastal kolm rühma kolmes piirkonnas. Rühma suuruseks on kuni 10 noort alates 13. eluaastast.

Värsk ANK tantsijad festivalil Koolitants.

Foto: Karoli Arund

Liitriühm käis 23. veebruaril Petserimaa Vabadussamba juures.

Foto: Urve Kotov

Värsk lasteaiaas on aasta hoogsalt alanud

SANNA SAARESTIK

Värsk lasteaia direktor

Uus aasta on lasteaiaas väga hoogsalt alanud. Suuremate ja tähtsamate tähtpäevade kõrval oleme tähistanud ka väiksemaid.

Kõige suurem uuendus on see, et rühmadel on nüüd päris oma nimed. Nimede valik ja arutelu kestis pikalt. Leppisime kokku, et kuna lasteaed asub mõnusa männimetsa serval, siis tuletame enda lasteaia rühmade nimed tulenevalt männimetsast. Üheks tingimuseks oli ka see, et nimi võiks seto keeles hästi kõlada ja sobida. Sõimerühma nimeks on „Käbikesed“ ehk seto keeles „Kukukösö“. Liitriühm sai nimeks „Sipelgad“ ehk „Kuklasö“. Aiariühma nimeks sai „Karuotid“ ehk „Kahru“ ja seto keelepesarühm „Tsirgukösö“. Nimed on hästi vastu võetud ning õpetajad kasutavad neid päris agaralt.

Jaanuari keskel said õpetajad osa lambapäevast. Loosi tahet said nad minna õpetajateks teistesse rühmadesse. Miks selline naljakas nimi nagu lambapäev? Aga seetõttu, et õpetajad tundsidki end sel päeval nagu

lambad uues rühmas. See tekitas palju elevust nii õpetajates kui ka lastes. Kindlasti üritame seda korrata ning seeläbi õppida ning areneda.

Jaanuari alguses külastasid lasteaeda vallavanem Raul Kudre ning vallasekretär Martin Sulp, kes jagasid kõigile lasteaialastele helkureid. Lapsed saavad nüüd julgelt liikluses liigelda ning olla nähtavad. Veebruari alguses külastas lasteaeda haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas, kes tutvus meie murede ja rõõmudega.

Kuna talv ei tahtnud jaanuaris lund tuua, lükkasime pikalt edasi talve sünnipäeva tähistamist, kuid lõpuks saime selle veebruari alguses ära teha. Õpetaja Urve ja Signe nägid palju vaeva ning korraldasid toredate sünnipäevapeo metsas. Sellest võtsid osa kõik rühmad ning lusti jagus kõigile. Talv kostitas lapsi sünnipäeva puhul isetehtud mahlapulkadega.

Sõbrapäeva tähistasime Värsk noortekeskuses lõbusa diskoga. Selga tuli panna punakad/roosakad riided. Tänu Triinu Arundile, kes meid hea meelega vastu võttis.

Vastlapäeva tähistasime oma õuel, kus toimusid erinevad tegevused. Sai teha sõbra-

sõitu, suusatasime ühe suusaga ning panime notsule saba taha. Proovisime erinevate vahenditega liugu lasta ning vaatasime, mis kõige kaugemale libiseb. Lõunasöögiks söime kokk Merle valmistatud imemaitsvat hermesuppi ja magustoiduks muidugi vastlakukleid.

23. veebruaril külastas liitriühm koos enda valmistatud lippudega Petserimaa Vabadussamba platsi.

Järsku oli veebruar läbi saanud ning kätte oli jõudnud naistepäev. Sel päeval panid lasteaia töötajad selga kleidid ning Triinu Arund tegi kõigile tüdrukutele ja naistele tant sulise pooltunni. Päev oli täis lilli ja kringleid ning meelitusi. Samal päeval toimus koolieelikutele esimene eelkoolitund, mis läks väga hästi.

Juba on läbi saanud pool märtsi ja varsti on käes kauaoodatud kevad ning uued ja vahvad seiklused.

Valla sportlased olid mitmel pool võistlustules

NORMAN PULK

valla sporditöötaja

4.–5. märtsil toimusid Elvas, Tartus, Otepääl ja Ülenurmel 38. Eesti omavalitsuste talimängud. Setomaa vald osales mäesuusatamises, lumelauas, juhtide võistluses ja males.

Juhtide võistluses saavutas vallavanem Raul Kudre seitsmenda koha, Jorgen Oras lumelauas 25. koha, Pärtel Palolill mäesuusatamises tubli 11. koha ja Lorette Kooser samal alal 18. koha. Maleturniiril sai Setomaa valla võistkond 18 võistkonna hulgas tubli kuuenda koha. Võistkonda kuulusid Jaas Salm, Peep Narusberg, Harold Pulk, Ene Palu ja Kärt Kallip.

Tänavused omavalitsuste suvemängud toimuvad 8.–9. juulil Rakveres.

7. märtsil toimus Setomaa suusasarja finaalettapp Värsk tervisespordikeskuses. Viimasel etapil osales 105 sportlast, mis on selle aasta rekord, ja nagu tavaks, olid kohal valla kõigi kolme kooli sportlased.

Vanusegruppide võitjad: Jete-Isabel Issak (N8, Värsk gümnaasium), Trevon Ojala (M8, Värsk gümnaasium), Annabel Kõiv (N 10 OK Peko), Tauri Ivanov (M 10, Mikitamäe kool), Imre Timma (M12, Värsk gümnaasium), Emma Uibo (N12, OK Peko), Kirke Keem (N14, OK Peko), Rasmus Uibo (M14, Värsk gümnaasium), Rem Sotnikov (M16, Mikitamäe kool), Ingrid Kala (N VET II, OK Peko), Rein Toomas (M VET III, OK Peko), Emily Raudkepp (N21, OK Peko), Jane Medar (N VET I, Rakvere), Einar Raudkepp (M VET I, OK Peko), Reigo Teervalt (M21, OK Peko) ja Andres Koppel (M VET, Koeru).

Setomaa e-spordi finaalsündmus

TRIINU KOTOV

18. veebruaril toimus Värsk piirkonna e-spordi huviliste noorte ja täiskasvanute eestvedamisel Setomaa noorte e-spordi finaalsündmus – 20 noort neljas võistkonnas võistles meeskonnas CS:GO Seto LAN karikale.

E-sport ehk elektrooniline sport on videomänguplatvormil läbiviidav võistluse vorm. See on aina kiiremini kasvav ning populaarsemaks muutuv spordiala. E-sport on aga palju rohkemat kui lihtsalt arvutimängude mängimine, sest nõuab pidevat vaimsete ja füüsiliste võimete arendamist, näiteks meeskonnatöö oskust,

strateegiate mõtlemist, kiiret reaktsiooni jpm. Hea meel on tõdeda, et Setomaa noored on eeskujul näitamas.

Seto LAN finaali võidukarika ja sündmuse rändkarika viis koju meeskond UNABL3E

(Hendri Toobre, Egert Prost, Ardi Hallop, Denis Hatlevitš, Hanno Nõmm). Väga tugevat konkurentsi võitjatele pakkus kahel eelneval korral võidutsenud ning kõigil kohtumistel muutumatu koosseisuga mees-

kond Liivakasti Maffia (Richard Land, Kristjan Võsonurm, Oliver Hans Kaljuvee, Miko Kaarlõp ja Kennet Gabriel Kadaripik). Väga tublid olid meeskonnad Noelo ja Pallid Kivist, mille liikmed said enneolematu kogemuse, mis annab võimaluse olla meeskonnana veel tugevamad. Kõik osalenud noored ja uued tulijad saavad võistelda taas võidukarika nimel järgmisel Seto LAN finaalsündmusel.

Suur aitäh korraldajatele, osalejatele, kaasaelajatele ja toetajatele! Rohkem infot ja galerii sündmusest leiab Värsk ANK Facebooki lehel.

Projekti rahastas Erasmus+ ja Euroopa Solidaarsuskorpuse agentuur Euroopa Solidaarsuskorpuse programmist.

Seto LAN finaali osalejad ja korraldajad.

Foto: Triinu Kotov

Keväjätse' kalasöögi

ehk kala puhastamisest kalatoitudeni

17. aprillil kl 17.00

Lüübnitsa külakeskus, lõkke ääres ja köögis

Pane selga ilmale vastav riietus!

Eestvedaja MTÜ Lüübnitsa külaselts

Osalustasu MTÜ Seto Kük liikmele 10€, teistele 15€.

Registreerimine kuni 13. aprillini: kyyk@setomaa.ee, tel 5131366

Õpituba on rahastatud kohaliku omaalgatuse programmi vahenditest.

setokyyk.ee
#setokyyk #setokostipäiv

Hilana Taarka – Kauksi Ülle?

2023. aasta Taarka preemia vahtsõ perimusõl põhinõva kiränduse kirotamisõ iist andas Kauksi Üllele.

Mändse tundõga tuu teatõ vasta vōti?

Uudisõ, õt minno om esitet Taarka preemia kandidaadist, vōti vasta lām̄mā sūamega, õt kiāki om pandnu mu loomin-gut tähele.

Seto leelo, rõividõ, ehtidõ, muusika, tandsu kõrval om seto sooilmaagsõh kultuurih kõgõ süütü jäänümb põld kiil ja kiri, sõnasäädm̄nõ, kõnõ-lõminõ. Mullõ om eloag miil-dünü unõtõt, a vajaligõ aladõ löüdminõ, elolõ avitaminõ. Ma sai Juhan Liivi luulõpreemia ni mul oll' avvu saia' kolm aastat kirānigupalka (2019–2021) ja nuu' andsõ hingele siiva' ni tei' vallalõ luulõsoonõ. Kirõdi luulõraamatidõ safa: „Obinizza“ 2017, „Imäpuu“ 2018, „Paralleeluniversum“ (kuuh tütre Maaliga) 2019, „Seto ikebaana“ 2021, „Vaest lātt üle“ 2022.

Niisamatõ asutimi Obinitsa Uus Teater MTÜ ja meil om käsil kolmas huuaig. Olõmi andnu vällä raamatu „Hitivabrik“ (2022) mu väigokõisist, Obinitsa külāh etendünü' näütemängõst, olõmi mängnü' seeni noist „Põhitüü“ ja „Nigu nõidus.“, parhilla' käävā' proomi' „Kuldkalakõsõ“ tüküga.

Kirändüs ja luulõ om mul kõgõ perimuskeskne olnu, aolugu om mullõ kõgõ miil-dünü. Üts huvitav tõsiasi om, õt mu koolih käumisõ aignõ direktor, aoluuoppaja Mureli Aksel om olnu direktor ka Obinitsa koolih.

Loomuligult om õgal preemial ka tõõnõ ots – tähelepanu sekā keskendümist, kütt kirgi ja tuu ināmp kohustuisi.

Su viimāste kümnen-ditõ loom̄ing ja kultuuri-linõ tegevüs om selgelt seto kultuuri põhinõ. Kõik naa'

Kauksi Ülle Seto rahvarõivaraamadu esitlõsul.

Sundelli Harri pilt

näütemāngu', luulõtusõ', laulminõ seto leelokoorih, elāminõ ni galerii pidāminõ Obinitsah, Setomaa lehe toimõtaminõ. Kõik soo om seto kultuuri keskne, a sa esi' olõt hoopis peri Võromaalt ni sinnu peetās aluperāselt õks võro luulõtajast ni võro keele iihkõnõlõjast. Kuimuudu nuu' erinevā' hindetiidmisõ' su jaost kokko sobisõ' ni kui-muudu sa sändse mitmõ-külgusõga toimõ tulõt?

Vāega olulinõ om siih keele küsimus. Kõik mu aoleheartikli', umaagisõ aokirā Peko sisu, näüdendi' ja raamadu' olõ lasknu' inne avaldamist vai mängmist seto kiilde toimõta'. Keeletoimõtājidõs omma' olnu' algu-

sõh Hao Paali ja Kalkuni Andreas, alatõh „Seto luulõ anto-logia“ koostamisõst om mu keeletoimõtāja, piaaigu kaas-autor mõnõ teksti man Palmi Silvi. Teno tälle om mu loom̄ing seto keeleruumih ka osa – innekõkkõ tuu, mis ka seto aoluust vai elost hinge saanu.

Kotõh mi kõnõlõ kuagi umah keeleh – Evar seto, mina võro keeleh. Latsõ' saava' arvo ja mõistva' lukõ', laulda' ni tõõnõkõrd ütlesē' midāgi mi keeli vasta kah.

Elo om mul seeni kolmõh jaoh paarikümne aasta kaupā olnu – edimālt Võromaa- ja keskkooliaignõ Võro liin, sis Tarto ülikooli ja võro kiränduse kehtestāmisõ ni soomõ-ugri tegevüse aig. No' olõ jo 20 aas-

takka Obinitsah elānū. A seto kultuuri vasta huvi alās jo tütrikuna, ku Võro lehest lugõsi Taarka kotsilõ. Ülikooli aigu lugõsi setokõisi laulõ, opsõ Helero käst noid laulma, sõbrusti Piho Mare ja Hao Paaliga. Esiki osa Liinatõsuradõ mihi tei uma-vaihõl tutvās ja panni näile esi-nemisõ kirja, nii õt saigi näist hūā mihi kuur.

Võro liikumisõ man ma olli ka Elleri Kalle ja Kama Kaido kõrval üts Võro Keele ja Kultuuri fondi asutaja. Olli radikaal-sõmba suuna esindājā, kirā-viie küsimusõh ja rahva hindā-māramisõ jaoh. Alalhoidlikumb suund nakaš aamõtli-kult toimõtama ja mullõ jäi tiatri, muusika (Lõkõriq), ilo-kirändüs. Leibā tiinse soo-

mõ-ugri liikumisõh ja Võro raadio toimõtājana.

Piät tunnistama, õt mina olõ tennü õks, midā sūā kuts, ja loonu, määne mārgo tulõ – nigu sääne taivanõ käsk õkva, a osadõlõ võrokõisilõ oll' vōō-ras, õt ma Tartõh elleh võro kirändüst tei, sis osadõlõ vōō-ras, õt elo mu Setomaalõ tõi, sis siih Setomaal vōōras, õt tulli Võromaalt siia'. M̄inol om küsi-mus, õt kuna ristisõda lõpõs. Võrokõstõ ja setodõ edeva-nõmba' omma' ütte verd, õnnõ osa jäivā' Vinne vürste vind-sutada' ja tõõsõ' ristiusu kato-ligu, lutõrligu, vennastõkogo-dustõ mõõ ala. A tuu om jo vōō-rastõ vallutusõ', vōōrastõ sõda. Suurõst luust ütstõõsõlõ arvu-saadava' keele', vanõmb ehitüs-

peränd, näütes savvusann, varanõ ornament – ütist om. Loomuligult omma' seto' hin-nāst rahvast kuulutanu' ja loodõtavasti kuulutasõ' hin-nāst rahvast ka võrokõsõ'. Sis om hūā kuuhtüüd tetā', loomuligult ummi kultuuri eriperāsit sāiliteh ja edesi andõh.

Siski om tulnu vällä ildampa, ku alās mu seto kultuuri vai-mustus, õt mu suguvõsah om setomaalasõ juur olõmah. Mu vanavanaimā Alice Johanna Webber sündü Vilo vallah Vilõ külāh. Timā vanõmba', kiā' olli' Võromaalt, lātsi' õigõusku, õt maad saia'. Perāh perisi Liissen – nii mu vanavanaimmā kutsuti – talo, koh ma sündü timā puja Eduardi tütre Külli tütrenā. Mino tütrelatõsõ' omma' sālā no' viies põlv, a suguvõsa elli inne ka joba Palu talõh. Kadonu Renaldo Veeber tiidse täpselt, kuis mi sugulasõ' olõ, a tuu jäi õigõl aol üles kirotamalda.

Rõõmuga näe, õt peräst 60-aastadsõs saamist tunnis-tiva' minnu hindā sekkā ni seto kultuuri kandja' ku võro liiku-misõ rahvas, kiā' mullõ no' võro keele iistkõnõlõja avvu anniva' ni usaldi' Võro Kongressi kõr-raldamisõ üttest iistvõtjast olõmisõ.

Ku kõnõlda' no' Hilana Taarkast, sis määne om su jaost võrdlus: Hilana Taarka – Kauksi Ülle?

Taarkaga om õks ināmb ütte olõkit Merca. Timā mängse näüdendih „Taarka“ Taarka suurõst ja mõistõtavast, tekķ elo rolli. Tollõ man avif tedā kimmāhe ka nuurpõlvõ punka-rikogõmus. Taarka oll' esipāine ja mõtõl' uma pääga ni tekķ, midā tahtsõ ja sai – toda vōta ma' kah umast.

„Taarka“ näüdendi kirotā-misõ peräst sattu ma ka Seto-maalõ elāmā. Timā elost lukõh tull' huvi seto kultuuri vasta.

Ütte-tõist olõs nigu viil, a tuu jās mu hindā tiidā', järgmistõh teostõh vōi vällä tulla'.

Küsse JÄRVELILLI REIN

Eesti sünnüpäävā puhul Tampereh

KAUKSI ÜLLE

Tampere loom̄ingulidsõ, eesti, võro-seto, soomõugri kultuur-õst huvitõ seltskunnaga omma' mul sideme' ja delegatsioonõ vahetus jo 1994. aastast vähāmbālt. Olli tuu-kõrd nuur Fenno-Ugria Tarto sekretär ja mi olli 1993. aasta käunu' soomõugri nuuri kongressil Udmurdimaal. Mi huuldõ anti ka 10 Tamperest peri Soomõ delegaati, nimelt tull' päiv aigu Moskvah rongi uuta' ja vinne kiilt soomlasõ' mõis-ta-as. Ollimi nuuri tüdrukidõna hādāh kah, õga Leenini kujo man pildistivā' ja õga ollõputka ni vodka pakķ huvvi, a sõbrus mi saimi ja Tamperre meid EV sünnüpäivā sisustama kutsuti. Miika oll' üteh õkva kuulsas saanu bānd Untsakad.

A tuu om aolugu. Tampere rahvas om käunu Seto Kuning-riiki, mii' vaehtõpāäl Tam-perre. Kirānikust kolleeg, kirās-

tüse Pallaadium kirjat ja isik-liku trükikua umānik J. K. Iha-lainen om vällä andnu esiki mu luulõkogo, minkõ Hannu Oitti-nen soomõ kiilde ümbre pand'. Nüüd lepsi mi minevaasta kokko, õt mi Evari ja Mercaga ning Obinitsah elāv soomõ fotograaf-muusik Harri Sun-dell sõidami õkva peräst EV

Obinitsa muusiku' Baaba ja Ka Tampereh Pispalah esinemāh.

J. K. Ihalaise pilt

sünnüpäävā paraati Obinitsah Tampere.

Meid oodõti peräst seiklusri-kast merereisi ja kiirtiil kihota-mist Pispala Haulitehasõh. Pis-pala om Tampere liinaosa, mis om nigu mi Supiliin Tartõh, a tå om korgõ mäehari katõ suu-rõ-suurõ järve vaihõl. Sāl om uma vaim nigu Tartõhki.

Pannimi üles müügi-näütüse umast loom̄ingust, Evari ehte-loom̄ingust ja Setomaa infost ni ollimi kontserdil. Esinemā olli' kutsut 1–2 muusiku bāndi' – kõik lauli' autorilaulõ vai rah-vamuusikat vai soomõ klassi-kat. Mii' uma Baaba ja Ka bān-diga sobisimi hõste sinnā' kont-serdilõ ni saimi rahva tandsu lüümā. Peräst meid Merca laul' seto, soomõ ni eesti keeli ummi laulõ vai kaverit Lõkõridõ bāndi aigadõst. Imetelledi timā helü mitmõkülgüst. Pido ollõv käunu hummoguni, a mi tulli üumajalõ jo sama kuupäävā seeh ar'.

Ellimi Nokia liinakõsõh vanah 100-aastadsõh majah, koh oll' vanaaignõ hiiglasuur ahi, nagisõv puutrepp, sann ja ülemidsõ kõrra pāäl baar. Sāāne nigu lõnamere saartõl umbõs (filrest olõ nānnü, esi' olõ-õi käunu sāl). Baari ehit' maja-peremiis sis, ku koroonaigu oll' keelet kõrtsih kävvu' ni säänt-sit baarõ ehitivā' peris pallõ'

inemisõ' kodo vai tüükotta vai ateljeehe – sinnā' pääsi õnnõ isiklikõ kutsõtõga. Oll' armas nātā', kuis kõik vanaaignõ oll' alalõ hoiet, ar' kasutõt, res-taureirit, a ilma eestlāsliku esinedāpüüdmise ja edevü-seldā. Lihtsalt tollõ kandi rah-vas omgi vannu asju ja kombit alalõ hoitva – näütes kalapüük. Vabadõl päivil kävemi muu-seumidõh ja Tampere kesklii-nah. Karantiiniaõ' olli' rāsinü' ka Tampere liina, pühāpäävā olõ-õs pia kohkil lõunat süvvā', oll' kas reserveirit vai pühā-päävā kinni' sõõgikotusõ'.

28. veebruaril tähistedi Kale-vala eeposõ päivā Nokia raama-dukogoh. Päivā pannimi üles korrusõlõ klaaskappõhe näü-tüse Seto Ateljee Galeriih trük-kiit pühāselinikidest ja seto raa-matist ni Riitsaarõ Evari ehte-fotodõst ni ehtist. Tuu jās mõnõs kuus Nokia raamadu-kokko kaemisõs.

Õdagu oll' sis Kalevala päävā tähistāmine. Mi tutvusti „Peko“

eepest ja tollõ perrā tett teat-riendüst „Peko“. Hannu Oit-tinen oll' ette valmistanu saina pāäl näütāmisēs väiku Seto-maad tutvustava ettekandõ, koh olulisõ' numbri' vai tiid-mise' kirāh. Mi laulimi mõnõ' seto laulu' ja uma Baaba ja Ka laulu'. Kullõmah oll' uma 30 inemist: eestlāisi, karjalāisi, soomlāisi, nuuri ja vannu. Vōeti hõste vasta.

Õdagu peimi viil väiku lah-kumispidokõsõ üumajah, järg-mine päiv kävemi viil Vabriiki muuseumih ni naksi tagasi sõitma.

Laivapileti ja sõidurahaga tugõsi meid Nokia liin, vasta vōti' ja kõik muu kõrraldi' soomõ' sõbra'. Küll nā kevājā ni suvõl Setomaalõ tulõvā' – nigu Merca ütēl' – ti olõt naka-tõt seto kultuuriga ja õga ti õi pāse'. Vahepāäl kām mi vōõrus-taja kohkil Vaiksõ ookeani saa-riil liblikat jahtmah ja sis kaes üle ka Merca talo hainamaadõlt lõüt haruldasõ liblikaliigi.

Kiil ja kiri – kiil om vaba kasuma ja häädümme

SARVÕ ÕIÕ

Tsiugõ-tsaugõ mõnõ' mõttõ-palakõsõ' keelest ja kirast. Kooni' mi kõnõlõ ja poonta ja otsi, õt kuvvamuudu saasi' viil parebahe ja kimmabält umma hoita' ja kasvata', nii kavva mi olõ eloh ja elojovvulitsõ'.

Õgapäävatselt om mi ümbre kiil ja kiri. Mi kõnõlõ ja kiroda. Mi mõtlõ-õi õgapäävatselt keele õga kirä pääle. A ku om vaia naada' opma mäenestki' kiilt kõnõlõmma, kirotamma, sis tulõ ette hulga häkelüisi. Kuvvamuudu om vai olõs kõgõ parep kiilt oppi'? Kas kõgõ-päält õnnõ kõnõldõ vai alosta' sõnnu kirjapandmisõ ja lugõ-misõga'? Õgas olõki-i ütte ja hüvvä. Kiil taht aigu, õt miil ja kiil saasi' kuuh üte joonõ pääle. Ja kiilt tohi-i jättä' unõssihe, sis tä rostõs ar', a ku rostõ maaha nühkata, sis nakas jal' ilostõ pilisemmä ja helisemmä. Kõnõlõminõ sall kattõ, viil parep kolmõ.

Ku om jo määnegi' kopatäis sõnnu, sis nuidõga' saat naada' mängmä keelemänga. Kiil omõgi' mõttidõga' mängmisõ jaoks, sõnnu saat säädä' üttilde ja tõisildõ. Ku mõttõ' omma' sõnnuga' riapääle säet, sis eesti kiräkeeleh om tuu jaos sõna lause. A kuis tuu sõna om mi keeleh? Ku seto kiil olõ õnnõ kõnõlõmisõkiil, sis olõ-õs säänest sõnna vaia ja mi innidse' vanõba' mõtlõ-õs sõnna vällä. Võit võtta' muidogi' eestikeelidse sõna ja tuud üldä' ja säädä' umma kiilde – lausõh.

Kuvvagimuudu om kõnõlõmisõ kiilt säet üle saa aestaga kiräkeelitses. Kõikaig om proomit kirjapandmist kuvvagimuudu ja õkkamuudu loohkabalt silmä jaost säädä', õt olõs parep arvu saia', vaest hõlpsap ka' lukõ' ja õt olõs ilosap vällä-nägemisõ. Mi inäp väiga' käega' kirota-ai sõnnu paprõ pääle, meil omma' no' valmi' tähe', nuu' sis sää ku mänguklotsi' ütstõõs taadõ sõnas, mi olõ arvudiisku inõmisõ'.

Tehnika mõotas kirjapantut ja kirjapantu mõotas kõnõlõmist. Tahetas, õt piat tuu vahtsõ vällämārgituga' üteh minemä, õt vōi-i innist muudu kirja panda'. Ku olõ-õi sääne, ku om vahtsõnõ kirjapandmisõ muud, sis tetäs su uma ümbre, praavtõdas nn õigõst, kas tahat vai taha-ai. Kõnõlõjal olõ-õi siih kirjapandmisõõigust. Kõnõlda' viil võitummamuudu, pia-ai kiilt üttemuudu kõnõlõmma, a paistus, õt kirjapandminõ piat olõma vahtsõmoodulinõ.

Mõni näüdeh kirjapandmisõst, õt kas kirota-ai vai kirota-i, mõtlõ-õi vai mõtlõ-i. Ma olõ-õi tuu vahtsõ kirjapandmisõ moodu pääle lānnü', ma tunnõ, õt kõnõldõh mi üttele tštuut pikebält tagomaist hellü. Seto keele mõotaja pääle eesti keele om ka' võro kiil. Siih üts võromõolinõ helükirjapandminõ – kuis vai kuiss. Kiä kuis sõnnu ja hellü kuulõ, nii ku lauluhelü-gagi', õt kuis ka' oldas harinu' kuulõmma, kullõmma. Kõrvot-sidõ mi elä ja ütstõist mõoda. Keeleopjal om õks väigagi' rassõ ja keerolinõ jako saia', õt kua om kua ja mia om mia. Mi eis' samani õgakõrd tiia-ki-i, õt olõ naabridõ sõna hindäle haardnu'.

Sõna om ku tsirk, tä lindõlõs siiiä' ja sinnä', õnnõ väiga' kavvõ linda-ai. Keeletsirku tohi-i ar' hirmta'. Keelel olõ-õi sainu iih õga ümbre, kiil om vaba kasuma ja häädümme. Ku inõmisilõ inäp kiilt vaia olõ-õi, sis tä hilläkeiste häös, tä om inõmisi tiinnü' ja häös üteh kõnõlõjidõga'. Koolõs kõnõlõja, koolõs ka' timä kiil. Õt säänestmuudu lääsi-i, õt keelekõnõlaja' võtva' uma keele hindäga' hauda üteh, ommõgi' vaia vaht-sit kõnõlõiji harõta' mõtlõmma ja kõnõlõmma uma innidse rahva keeleh.

Ku jo mõistat opit keeleh mõtõlda', ku om jo nii hulga sõnnu, õt nuidõga' saat mõtõlda', sis mõttidõ kiro-taminõ om järgmäne tarkus. Kõnõlõmistarkus ja kirota-mistarkus nakasõ' tõonõtoist avtamma, õt kiil hoitusi' kimmabält. Kõigilõ kõnõlõmistar-golõ, kiä' õgapäävatselt mõtlõsõgi' ja kõnõlõsõ' umah kodo-keeleh, õgas nuilõ joht kiräkiilt vaia olõ-õi, näid vaest hoops sekä kiräpilt.

Mi olõ harõtanu' ja opnu' kirotamist paprõ pääle. A innidse aol, ku mi hõim mõis-ta-as säänestmuudu kirota', sis nä kirodi' rõivahe, koi' kirju käüssehe, kindihe vai kohe muialõ. Õgapäävatselt olli' kirä' inõmisilõ kaia'. Kuis nä täpselt ja midä nuist kifost mõistsõ' lukõ', arvada', tuud mi inäp tiia-ai. Hulga aigu om müüdä lānnü', mõnt ütsgu kindakirä nimme viil tiidas, a tuu om ka kõik. Mi olõ päämät-selt kiräusku ja õgapäävatselt kõikaig kiroda ja kiroda, mi olõ vaest liisnalt targa', õt mõista' tõisildõ kirä pääle mõtõlda', nii kuis mustidsõl aol mõtõldi.

No' om muudu lānnü' jal' kirotaminõ rõividõ pääle. Kiro-tõdas nimmi, õt kiä om rõiva tennü', kiä kost om tulnu', koh eläs, mäntsitki' tarkuisi pandas rõiva taga- vai edepääle. Õga rahvas kirotas umah keeleh. Inõmisõ' käävä' ja oppasõ', andva' hindäst midägi' kõnõlõmalda' tiidä', ku muidogi' mõis-tat lukõ'. Innitsit kirju mi mõis-ta-ai lukõ', a täämbätsi mõista, ku mi kirototut kiilt tiia'.

Teno toolõ, õt mi täämbätsel aol proomi vanavanõbidõ rõivit perrä tetä', sis om näide kiräkiil ka' no' mi ümbre kui parhilla-nõ rõividõ pääle trükit sõoao moodulinõ kiil, minkõh mi päämät-selt kõnõlõ.

Käve Kiiovah, tei umma tüüd

Mul om meeleh, ku mu maama-marakõnõ õks kõnõl', õt timä vanaesä Semjon üteli: „Latsõ', opkõ' kiili, kiil vii Kiiovahe!“. Ni ma' saigi Kiiovahe ja imä jutt oll' meeleh, kõnõli sääl vinne ni inglisõ ni peräkõrd ukraina keeleh.

VEESAARÕ ANNE

Mu uma tüü vei minno sinnä', näütlejidõ liit otsõ kattõ naist, üts vanõb, nii mu iälinõ, ja tõnõ noorõb, sis tuu, kiä pasõ tüt-rest. Otsti Ukraina filmi jaost ja küsti, õt kas olõdõ' valms Kiiovahe minemä. Sõda om säääl, a soo om ka mi' sõda, tuuperast ma märgodi, õt om vaia minnä', ku minno vällä sorditas. Kandi-diirjit oll' mitu.

Film om sõast, minkõst muust sis täämbä ukrainlasõ' õks filmi tegevä'. Tüüpäälkiri om parhilla' „Yurik“, tsilõkõsõ puja nimi, no nii ulliväega väigo-kõnõ poiskõnõ olõ-õi, ütetoist-kümne aastakanõ. A tuu jaost, õt ütsindä läbi sõa Mariupolist Eestih rännädä', om õks nuur viil. Telehvoni numbri ja Eesti aadressi' kirotdõ timäle sääl pääle, õkva latsõ naha pääle ni soo om tõtõstõ sündünü jutus. Ukraina filmitegija om Osnova Film Production LLC ni Eesti poolõ päält ERR üteh Nafta Filmiga.

Ni minnu sorditi vällä üteh tõsõ näütlejaga, kiä mängse mu tütärd, timä om Liis Haab. Mi olõ veidkese üte näoplääniga. Liis sõitsõ üts päiv varahamba, timäl oll' kats võttõ-päivä, a mul õnnõ üts 10 tunni kimmäs tüüpäiv.

Ma naksi minemä 26. veebruari varra hummogu linnukiga Helsingihe, säält tõsõ linnukiga Varssavihe. Poola päliinah pidi uutma Kiiova rungi säidse tunni. Sõidi sis üte rungiga linnujaamast rungi jaama, õt tõsõ rungi pääle minnä'.

Sää rungi jaamah võidsõ trehväda' tuhandit inemisi, nii säändsit ku määndsit. Tiia-ai, olli' nä pagulasõ' vai kiä' nä olli'. Oodi ni lugõsi raamadut ja opsõ ukraina keeleh umma filmi teksti, istõs üteh kohvi-guh. Ukraina kiilt tuu peräst, õt mu tegeläne filmih, Musja, om ukraina peritolu ja elānū 35 aastakka Eestih. Ma kõnõli säääl filmih nii eesti ku ukraina keeleh. Ar' opsõ ni ar' tei tuu mis vaia.

Rung Kiiovahe läts õdagu 17.45. Sis tullgi tuu aig kätte, otsõ säääl mailmadu suurõh jaamah tuud õigõ platvormi ja küsse inemistõ käest, a kiäki taha-as mukka kõnõlda'. Poola inemisõ' vinne kiilt salli-is ni inglisõ kiilt nä mõista-ai. Ar' lõudse tuu platvormi kätte ja õigõ vagoni kah. Vagonisaatja kai mu passi ni nakas tennämä eestläisi ja Eesti riiki, õt nii pallõ ukrainlasi avitõdu om, ja tahtsõ mullõ õkva tsäiu tuvva'.

Kupee om sääne, ku nõuka-aigu nä olli', polka' kolm tükkü ütstõsõ pääl. Sõidi sis üteh kato ukrainlannaga ja kõnõli mi inglisõ keeleh. Nä küsse', milles ma Kiiovahe sõida ni kost rungi piledi sai, rung om vällä müüdü jo pikäs aos ette ja nigu vahtsõ' piledi' müüki pandas, nii õkva müvväs ar'. Soo rung om näide

vaiknõ, magari umah tarõh.

Hummogu vidi Viktor meid võttõpaika, Kiiova liinast välläh, üts tunn aigu sõitu. Sis tetti grimm ni panti rõiva', nakas tüü pääle. Võttõplatsi tüükelest oll' kol' kiilt: ukraina, vinne ja inglisõ. Seto kiil olõs võinu' kah olla'. Nali nalas, tüüpäiv sai väega intensiivnõ, õdagust õks toss välläh. Vaihõtpääl anti süvvä', kohvi, tsäiu ja präänkit. Soo präänkidõ süüminõ om ukrainlastõl sääne traditsioon ni pühä tegevüs. Ma ütli, õt meil kül' nii pallõ präänkit süvvä-ai.

Tüüpäivä lõpõ filmi ste-naariumi kirotaja Valentina, pidi pikä kõnnõ, tennäsi meid ni kinkse kualõgi võšõvanka. Võšõvanka om ukraina rahvusmuusikdõga välläummõld linanõ hamõh ni tuud õgalõ ütele kingtä-ai. Suurõ teno saimi, õt pelgä-äs Ukrainahe tulla' ni uma tüü hõste ar' teimi.

Sis vei Viktor meid jälki hotelli, mi sei säääl filmi cateringi puult üteh pant kotlette ni präänkit. Ni mõtli magama minnä', a siis kostõs hotelli translatatsioonist häire. Pand-sõmi lämmält rõivihe, võti uma' präänigu' üteh ja pagõsi varjendihe. Kats tunni saigi säääl olla', sis tull' vahtsõnõ uudis, õt oht om müüdä lānnü. Lätsi kuagi umma tarrõ magama.

Hummogu heräsi, jei kohvi hotellih ni kõndsõmi Eesti saatkunnah mano Kiiovah. Ma kõlisti suursaadigulõ ja ütli, õt tereh, mi' olõ näütleja', tei Ukrainah umma tüüd ni taha saadigulõ

tereh üldä' ni jõudu suuvi'. Tä küsse õkva, õt koht ti olõdõ', a mi olli ussõ takah. Timä saaf õkva mehe vasta ni mi päässi tarrõ. Pakti kohvi ni kumbõgit, aie pikä jutu, tei paraadpildi ni niisama pildi. Saatkunnah tüütäjä tahtsõ ulliväega tiidä', õt mis film ni kuis tüü läts. Suur-saadik Kaimo Kuusk tennäsi, õt mi tulli. Inäbaste tulõva' inemisõ' saatkunda, ku hädä om, a meil olõ-õs joht hätä. Mi naksi ar' minemä, a inne viil kõnõli, õt massinajuht Viktor lubasi meid viia' Butšassõ, kaema tuud peris sõta. Kiiovah olõ-õi sõast suuri jälgi keskliinah nätä'. Kaimo arvas, õt minge' pareb Iripini, säääl om õks kõik palanu, kalmu' tii veereh ... Taha-ai kirotagi, mis viil.

Viktor vei sis meid Iripini. Joba tii veereh näi kaevigut, muldonnõ savvustõ korstnõdõga, tankitõkkit ni mihi, kiä' elli' säääl Kiiovat kaitsõh. Iripin haisas palamisõ perrä, huunõ' purus pommidõ. Tsiiviiline-mistõ kodo' jäivä' vindlästele ette. Mille!? Hirmus kaeminõ ni ma näe viil parhilla' unõh ...

Sis mi tulli Kiiovahe tagasi, sei ukraina pekki – salat, ukraina borši ni jei veidkese näide puskarit. Viktor paksõ. Aig läts kipõstõ, sõidi rungi jaama, jätse Viktoriga ni Ukraina jumalaga. Noo' viis päivä mu eloh, üts tüüpäiv ni nelli sõidupäivä, omma' mu elo üte' emotsionaalsõlt rikkaba' päivä'. Slava Ukraini! Gerojam slava!

Annet pandas filmi jaost rõivihe.

Eräkögo pildi'

Õhuhäire aigu varjendih.

Kingtusest saad ukraina hammõga.

Talvõst keväjähe, Horvaatiahe

Erasmus+ programm om täuskasunuilõ mõtõld haridusprogramm, mis tege elo rikkabast ja laebast. Erasmus+ projektiga „UNESCO kultuuriruumõ võrgustik“ tulti kokko viiedät kõrda, šookõrd sis Horvaatiahe.

MARIENHAGENI MERILY

Innidse' Kaumisõ kotusõ' omma' olnu' Sardiinia, Gruusia, Makedoonia, Kihnuh ja Setomaal. Järgmätse tutvustõdas portugallaisi ja suitõ kultuuriperändit. Projekti mõtõh om vaelda' ja saia' tiidmisi. Projekti joosul saias tutvvas erinevidõ praktikidõga', õt lõüdü' vahtsit teid, õt kuis UNESCO maailmaperändi nimistühe kannõt kultuuri-palakõisi parebahe ja pikebält eloh hoita'.

Setomaalt käve' Horvaatiahe tiidmisi kogomah projekti-vedosnik Külvigu Heleni ja Andresoni Sigre, Timmo Margus ja Marienhageni Merily. Kindlahe või üldä', õt Erasmus+ programmi mõtõh om täüdet. Mi kõik sai rikkabast ja mi tiia mitmit kõrdu inäbä ku inne.

Karnevali aig

Ku mi Horvaatiahe joudsõ, oll tunda' keväjät. Zagreb om Setomaast pia 2000 km lõunõ poolõ. Horvaatiat peetas üleminegu piirkunnas Kesk- ja Lõunõ-Õuruupa vaihõl. Inne-nagemäldä' ja kirivä maastigu ja lämmä Vahemere-veeridse ilmaga' maa om ka' tähtsä turismikotus. Dalmaatia rannaveere', kotusõ' Dinaari mäkist Doonauni' andva' Horvaatialõ uma vällänagemisõ. Maastigutüübi' omma' väiga' erinevä' ja tuuperäst sis ka' kultuuriruum.

Uma jäle rahva kujonõmisõlõ om jätnü' võimu' ja valtsusõ'. Pääle nellä aastakka kodosõta kuuludi' horvaadi' 1995. aasta-gal vällä parlamentaarsõ vabariigi. Tulti ar' Jugoslaavia föderatiivsõst sotsialistligust vabariigist. Horvaatlaisi om ümbre 3,9 miljoni.

Päämätseult om Horvaatia katoliiklik maa. Tuuperäst peetäski' talvist karnevali aigu tähtsäs. Rahvas pidä pita inne paastuaigu. Pidosisõ kombõ' inne pikkä paastuaigu omma' tõistsagamatsõ' ku kristligõh maiõh, a samah omma' väigagi' luudusrahvilõ umadsõ'.

Kevväi om viläkusõ ja heräenemisõ aig. Edimätse välläsoidupääväl mi joudsõ väikohe Gljevi mägilõl Splitsi lähkoh. Külämehe', kinkõl olli' lambanaha'

Karnevalil Gljevih.

Alka muusiumih.

ja narmidõga' rõiva' ümbre, tei' viläkuskombit. Kõva kellihelü ja hõikamisiga' kauti küläst küllä ja talost tallo, õt aia' halva' vaimu' minemä, õt saasi' tulla' hüä vahtsõnõ ja tuuva' viläkust. Tuu paistu olõvat väiga' mustinõ muud ja miihikeskne. Maskiirminõ näüdas innekrõstõsõ aolõ. Õdagu jouti külätarrõ, koh meid kõiki uut uhkõ õdagusüük, minkõ olli' tennü' naase'. Pakti mitmit juustusortõ ja vorsti,

lihha ja kartõhk. Liinamuudu karnevali traditsioon oll kõnõpõhõtõp. Rong-kauk läbi liina liiku keskvaläku pääle. Karnevali aol om tandsmisõl ja laulmisõl uma kindla kotus. A nii ku külähki', oll halva ar' ajamisõs ja hüä tuumisõ jaos uma mõtõh. Keskvaläku maiu külge oll pantkats kõrdapiteh rõivih miist, saia' kaalah. Nuid arvati halv, kõik halv mia aestaga joosul oll

Külvigu Heleni pilt

Kaasrahastas Euroopa Liidu programm „Erasmus+“

olnu'. Tuu iist tull näil uma „eloga“ vastus anda'. Valgõ sai jaeti kõõ rahva vaihõl ar'. Tuu pidi tuuma hüvvä. Karnevalipidostusõ' omma' Horvaatia kooni' paastuni'.

Horvaatia illos luudus

Teno uma geograafilitsõlõ kotusõlõ om Horvaatia luudus väigagi' kirriv. Riik olõ-õi sukugi' pallõ suurõp ku Eesti. Šooh väikõh riigih om säidse rahvusparki, mia' omma' üts-tõõstõst erinevä' nii ilma, maa-vormi ku ka' eläjidõ ja hainu poolõst. Mi käve Velebiti rahvusparkih ja Plitvice järvestigu rahvusparkih.

Velebitih mi näi uhkidõ mäki krooni. Tšuut oll viil lummõgi', minkõ pääle mi reisikaaslasõ' Portugalist lätsi' väiga' elä-väst. Mi nuid mägimatkaratu piteh kül' kau-us, a käve Velebiti külästuskeskusõh. Sääl mi sai tiidä' piirkunna mäki kultuurist ja ka' tuud, õt erinevä' jäle' maastigupääl näütäse' kavvaolist inemisi olõmist piirkunnah. Täambä om mäestik huvtav koobauurjilõ, botaanikilõ ja matkajilõ. Velebiti mäe-

aheligust võit lõüdü' endeemilisi liike ja maailma sügävappi uusõ juumisõst hüä maiguga jõki ja järviga'.

Plitvice järvestigu rahvusparkih kau tunni ao joosul 600 külästäijä ja tuu kõõ kõrrahhoitmisõs om tüüh pia 660 inemist. Plitvice järvi kaitsõalla om ka' UNESCO tunnustanu' luudusperändinä. Luuduspark om pia 29 000 hektarit, sääl om 16 järve, 20 uust, üle 140 jua ja satu hainu ja eläjät. Önnõ kotusõpääll ollõh saat arvu Horvaatia luudusõ jovvust, mia om alalõ ja mõotas näide inemisi ja kultuuri.

Õgal rahval uma kultuur

Mi inemisina, kultuurikandjidõ ja luujidõna anna nättüsilõ, sündmüsilõ, olõmisõlõ väärtüse. Õgal rahval om midägi', minkõ üle nä omma' uhkõ' ja mia näile identiteedi luo. Horvaatia Sinjeh sai mi edimätsel pääväl tutvvas Alka traditsiooniga'.

Sinje Alka traditsiooni tutvustas ütehhaardvalt Alka muusium. Tegemist om rüütli-turniiriga', midä peetas aesta-

gast 1717 õgal augustikuu edimätsel nädälivaihtusõl. Turniiriga' tähistedäs võitu Osmani väki üle. Turniiril osalõja ratsanik vai sis alka piät hobõsõ säläh sõitõh pikä täägiga pihta saama väikõlõ tsõõrilõ, midä kutstas ka alkas. Traditsioon kanti 2010 UNESCO maailmaperändi nimistühe.

Aestagast 2011 om ka' tasanõ tsõõritands UNESCO nimekiräh. Tuud tandstas ilma muusigalda' energilisõlt edesi kavvuh ja tuu om umanõ Lõunõ-Horvaatialõ Dalmaatia tagamaieh. Muusigahuvilisõ' horvaadi' omma' väiga' uhkõ' traditsioonilidsõ mitmõhelülidsõ miihilaulu klapa üle ja tuu üle, õt tuu lauluvorm om viil tävveh elojovvuh. Tuu harmooniast ja meloodiast kannõt lauluhelü om kasunu' vällä rannaveere kerigulaulust. Päämätse motiives om meri, armastus, verrev viin ja maa. Klapa om ka' UNESCO kultuuriperändi nimistüh.

UNESCO – kuvvamuudu hoit'

UNESCO vaimsõ kultuuriperändi nimistüh om parhillatsõ saisuga' 677 elementi 40 riigist. Horvaatiast om tuuh nimekiräh 16 elementi, lisast viil viis säänest, mis om mitmõpääle tõisi riikega. Meil nättüst omma' nimekiräh Alka rüütliturniir, vaikonõ tsõõritands *nijejno kolo*, mitmõhelülinõ miihilaul *klapa* ja katõhelülinõ traditsioonilino laulinõ *ojkanje*.

Tähtsä om mõista', õt traditsiooni' ja kombõ' omma' mi kultuurikandjil edesi viiä' ja eloh hoita'. Ütski' maailma-organisatsioon jovva-ai peräotsani' mi kombit eloh hoita'. Vaest kandu-ui rahvalik laul ja tands perimuskultuurilõ uma-sõlt edesi inäp põlvõst põlvõ ja šoo umandaminõ om inämb klassikalitsõ opmisõ vormih. Tuugipoolõst om mi ülesannõh hoita' ja kaitsa' kultuuri – kiilt, laulu, tandsu jm – eis' tuud kõkkõ teteh.

ERASMUS+ projekt luo võrgustigu, õt erinevidõ kultuuriruumidõ esindäjä' kogõmuisi edesi annasi' ja praktikit vaeldasi'. Ollõh kuuh viis päivä järjest erinevidõ kultuuriruumi esindäjidõga', sis või tekküdä' sünergia, mia luo ja inspireer. Kiriväh seltskunnah olli' loomõmajandusõ ja muusiumi esindäjä', oppõjou', uurja', kulturiasutuisi tüütäjä', muusigu', perändihoitja'. Kõigil tsihis vanavanõbidõ kultuuri ja traditsioonõ hoita', tutvusta', mõtõsta' ja vormi'. Mi võrgustik pakk platvormi ja võimalusõ tegeldä' uma kultuuri ja keskkunnaga' ja vii kokko inimesi.

Koti pääl om õks paremb

KUNSTI TIIU

näütüse kokkosäädja

Lehekuu keskpäigani om Verska talomuseumi tsulanah kaemi-

sõs säet näütüs „Värme hõlmah“, koh edimäst kõrda saa kaia' muuseumi kogodõhe tuud sängükottõ ni kotikangit. Sängükoti', külealodsõkoti', postelikoti' vai olõkoti' – hüäl latsõl mito nimme, ni näide umblõmisõs koedu kanga' omma' inämbüsi peri Põhja-Setomaalt – Poloda ni Tsätski nulgast. A kol' veiga ilosat tüüd om saad eiski lõunõ puult – Petseri liinast, Rissõvast ni Jugo küläst.

Vannol prostasil piilil koet värmilitsõ' rõiva' omma' linatsõst ni puuvillatsõst langast labatsõh vai toomitsõh koeh, inämbüsi jutõlidsõ, mõnõ' kruudõlidsõ, valmstõt pia sada aastakka tagasi. Perüs linatsõ kanga kudaminõ oll' vaivalinõ tüü, tuuperäst õt linanõ lõim tüküs sua helõtamisõl veiga karvõndama ni katski minemä. Tuuperäst oll' paklast langa vaia liotada', õt ta nilbõmbast lääsi', vähämb

karvõndasi'. Kuimuudu ni min-kaga vanastõ linast lõimõ liotõdi, saadõ' lukõ' 1939. aastaga kodomajandusõ ja kodo-kultuuri aokiräst Talupere-naine nr 10. Sama aastakäugi viendä h numbrih om ka üte jutõlidsõ kotirõiva ülesvidä-misõ oppus juhatusõga tarvita-da' lõimõst puuvillast, a sis-sekoest paklast langa. Vanõmbal aol maati prostalt paari üsätävve olgi pääl, min-kalõ laotõdi tõõnõkõrd pallai,

pää ala säeti paklanõ kotikõnõ, miä niisamadõ olgi vai hainu täüs oll' pantu. Tütrigil oll' kergemb elo, vähämb kudamist!? „Koti pääl om õks paremb ja pehmemb maada' ku olõüsä-tävve pääl“, halgat' miilde mu potisetost vanaesä.

Palkna kotirõivast. Kauksi Ülle kogo pilt

SÜNDMUSÕ' SETOMAAAL

- 6. aprill kell 10 Rahasepä Rainer Miktämae raamadukogoh.
- 8. aprill kell 16 tandsutarõ Obinitsa muusiumih.
- 11. aprill kell 18 seto tandsa opminõ Obinitsa külakeskusõh.
- 16. aprill kell 11 lihavõõtõ' Verska kultuurimaja moro pääl.
- 16. aprill kell 12 lihavõõtõ' Miktämae hällüplatsi pääl.
- 16. aprill kell 12 lihavõõtõ' Obinitsah Taarka Tarõ moro pääl.
- 17. aprill kell 17 keväjätse' kalasõogi' Lüubnitsa külakeskusõh.
- 19. aprill kell 10 kino „Kaka, kevad ja teised“ Verska kultuurimajah.
- 21. aprill kell 18 Playback show Verska kultuurimajah.
- 22. aprill kell 17 verrev viin ja värmi' Verska kultuurimajah.
- 25. aprill kell 18 seto tandsa opminõ Obinitsa külakeskusõh.
- 29. aprill rahvidõ tandsupäävä tähistäminõ Verskah.

Obinitsa kerigurahva tegemisõ' timahava

Obinitsa kogodusõ nõvvukogo ja kerigurahvas om arotanu ni kokko lepnü timahavadsõ' tegemisõ'. Hindäseeh märkeh halgahti, õt hüä om anda' Setomaa leheh tuust tiidä' ka setodõlo, setomaalaisilõ Setomaal, setodõlo ja seto sõbrulõ muial maiõl.

Suuriidi om 14. aprillil, lihavõõdõh 16. aprillil, ristikäugiga kell 00.00.

27. maikuu pääväl mindas palvõrännäkulõ Kornetihe, eestläisi pääväle, Lätimaa kõkõ korgõmba kerigu torni Opekalnih ja Aluliina kaema.

10. juunil om keriguaig ker koh ni kell12 Obinitsa muuseumi kuurih mi soomõ sõpru fotonäütüse kaejatsi'. Omma' paarikümne aasta seeh võtnu' üles ummi Obinitsah paasapäävä käukõ ni säädnü' tuu näütüset kokko.

3. juunil omma' suvistõpühä puulpühä palvusõ' kell13

Võmmorski tsässona man ja kell 15 Kuigõ tsässona man.

Suvõjaoh, juulikuust koon augustini, peetäs pühapäävtsil päivil kerkot kellä 10 kooni 12 vallalõ, õt inemisõ' saasi' kerkohe tulla', kündlit panda', palõlda', mõtõlda', olla'.

Vallalõ hoiõtas kerk 12. augustil kostipäävä aigu, õt inemisõ' saasi' kündlit panda', kaia' keriguraamatist ummi sugu võsasit, kõnõlda' kerigurahvaga. Üles pandas ka väigokõnõ näütüs kerigu vannost asost.

18. augustil om õdagunõ teenstüs üteh ristikäugiga Obinitsa järve mano. 19. augustil om paasapäiv.

28. augustil om maapäpävä teenstüs üte väigokõsõ lillitiiga ni Ungavitsa ja Petsere-tagotsidõ külli kokkosaamisõga Obinitsa muuseumi man.

Parhilla' viil kuupäivi saa-i üldä', a keväjajaoh tulõva' talgo' papimaja man ni aiah.

Soomõ sõbra' tahtva' meele tulla' oppama pühäsidõ maal mist, teemi ütepäävatsse kellä lüümisõ opmisõ.

Tsässonidõ man pallõmisõ' tulõva' timahava Härmäl, Rokinah, Meldovah, Uusvadah, Sergah, Võmmorskih, Kuigõl, Ulaskuvah, Tobrovah. Kuupäivist hõigatas järgmät-sih lehtih.

Kogodusõ juhatus om valms kõrraldama ka vanõmbidõ inemisi kerkohe tuumist ja kerkost viimist, ku aigsahe juhatusõlõ tiidä' andas. Kerigukooriga tahami väiga jouda' järeppääl, õt olõsi' lauljit mano tulõmah, koorih juht vai juhtõ laulmist laaditama. Miihi tahami mano kutsu', kasvai suurõmbidõ pühhi aigu laulma.

Tahami vahtsõst pikembidõ ristega käumisi ette võtta' – märgotamisõl Küllätüvvä, Rokinahe, Härmäle minemisõ'.

HÖRNA AARE

Tennä ja kitä

Käve Verska Kuurortravikeskusõh säitsmepäävadsel ravil ja jäi väiga rahulõ. Vastavõtt olõ lõõhkõ, tarõ olõ imelisõlt apar ja suur, sõogi' hüä maiguga ja teenindäja' kõik nii tubli' ja lämmä'.

Massööri', taastusraviarsti', huuldaja' ehk tüütäjä' – kõik tegevä' tüüd hinge ja armastusõga.

Märts om hüä teenindüse kuu. Tennä Verska Kuurortravikeskusõ personali, kuna olli terve nädäli sääal hoolõ all.

Eriti taha kittä' massööri Perve Evelini, kinkõl omma' kulladsõ' käe'. Tä om 16 aastat ravinu inemisi suurõ süäme ja armastusõga.

Aitumma!

GOMOZOVA VALENTINA

SÜNNÜPÄÄVÄ' APRILLIH

Sommeri Lauri – 50
2. aprill
Liinatšura' laulumiis, kiränik

Zaitsevi Rein – 54
3. aprill
spordimiis

Prozese Jaak – 58
4. aprill
hõimutegeläne

Verevmäe Aleksander – 64
5. aprill
Siidisõsarõ pillimiis

Visseli Triin – 45
7. aprill
sõögimeistre, Lummo Kati leelokoori laulja

Küti Martin – 32
8. aprill
Zetodõ trummõ mängjä

Piho Mare – 79
9. aprill
etnoloog

Visseli Kadri – 38
10. aprill
käsitüümeistre

Djomina Annika – 53
12. aprill
Mokornulga koori leelonaane

Sarja Urmas – 48
13. aprill
Setomaa valla volikogo esimiis, Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liigõh

Kuusingu Mati – 48
14. aprill
keraamik

Salmari Margit – 58
15. aprill
Sõsarõ leelonaane

Saarõ Vello – 65
16. aprill
Verska Sanatooriumi juhataja, Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liigõh

Järvelilli Rein – 57
16. aprill
sootska, Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo päävanõmb, Seto Miihi Summa laulumiis

Plakso Kerti – 47
16. aprill
Sõsarõ leelonaane

Vabarna Jalmar – 36
17. aprill
muusigamiis, Zetodõ ja Trad.Attack!i iistvidjä

Kliimanni Maria – 93
19. aprill
Sõsarõ koori innine laulja

Metsiku Helle – 61
21. aprill
Helmekaala' leelonaane

Hoidmetsa Ilme – 61
23. aprill
Verska Gümnaasiumi oppaja

Kolgi Kaspar – 52
24. aprill
Liinatšura' laulumiis

Kalla Urmas – 53
25. aprill
Liinatšura' laulumiis

Malkovi Pille – 61
26. aprill
OUT tiatre näütlejä

Takeli Rines – 57
26. aprill
leelonaane

Vaarigu Veera – 82
27. aprill
Sõsarõ koori innine laulja

Kalkuni Andreas – 46
28. aprill
Liinatšura' laulumiis, folklorist, Seto Kongressi Vanõmbidõ Kogo liigõh

Haavalo Ilme – 68
30. aprill
Siidisõsarõ iistvidjä

SETO INSTITUUDI
ÜLIOPILASTÕIE
KONKURSS 2023

PREEMIAKONKURSILÕ OODÕTAS 2021–2023 KIROTÕT SETOTEEMALISI BAKALAURÕUSÕ- JA MAGISTRITÕID (SH RAKÕNDUSLIKKÕ), ÜTSKÕIK MÄNTSE ERIALA VAI VALDKUNNA PÄÄLT VAI KORGKÕOLIST, NI KA GÜMNAASIUMI LÕPUTÕID.

TÜÜ' PALLÕMI SAATA' DIGIKUJOL VAI LINGINÄ AADRESSIL INFO@SETOINSTITUUT.EE
TÄHTAIG: 1. JUULI 2023

Kõgõ pareba' tüü' kuulutadas vällä 5. augustil 2023 Seto kunigriigipääväl Rõsna küläh.
Võidutõie kirotajilõ om ette nätt rahalinõ avvuhind.

MAAGÕKÕNÕ

Birgit ja Mihkel Maagõkõsõs

Kodukontsert Saabõlda külas Maagõkõsõ restoranis 15. aprill

Kevadine kodukontsert ilusa muusika ja maitsva kolmekäigulise õhtusõögiga
Õhtu algab kell 19.00, uksekõ avame kell 18.00

Osalustasu on 50 €, vajalik eelnev registreerimine: toomemaetalu@gmail.com või 53418777 (Sirje)

Setomaa Vallavalitsus	Vladimir Anufrienko	83	Jüri Arumets	79	Silvia Valge	73	
suuv õnnõ:	Silvi Valle	83	Helju Lumi	78	Volli Mikitalo	73	
	Jaan Jaagu	82	Eevi Turvas	77	Volli Ladvik	73	
Maria Lahe	95	Veera Puusaar	81	Leo Urbanik	77	Õie Rammulüüs	73
Valentina Randala	94	Viive Tirp	81	Silvia Ainik	76	Ilmar Juus	73
Voldemar Kruusamäe	93	Ants Tagarand	81	Eevi Jüriöö	75	Eevi Kanger	72
Alla Lemmik	89	Tiiu Raudsepp	81	Asta Kuldveer	75	Siina Reinson	72
Nikolai Mehilane	87	Linda Järvemägi	81	Jaan Jõgi	75	Svetlana Rebane	72
Maie Surva	86	Urmas Meitus	81	Laine Pilve	74	Jaan Ülenurm	71
Tamara Lumpre	85	Maigi Allik	81	Antonina Burlakova	74	Sirje Keldrimägi	70
Maria Vassiljeva	84	Silvi Karro	80	Aini Kilusk	74	Asta Kender	70
Aino Hallop	83	Viktor Timofeev	80	Johannes Raidla	74	Urmas Kaur	70

Leinämi			
† Aleksandra Juhkam	† Ilmar Otsamägi	† Anna Mokrikovskaja	† Nikolai Burlakov
† Zinaida Mäepalo	† Olga Tammiste	† Anatoli Kutuzov	† Veera Grigorjeva